അഞ്ചാം സ്കന്ദം ആരംഭം

ന തസ്യ കശ്ചിത്തപസാ വിദ്യയാ വാ നയോഗവീര്യേണ മനീഷയാ വാ
നൈവാർത്ഥധർമ്മൈ: പരത: സ്വതോവാ കൃതം വിഹന്തും തനുഭൃദ്വിഭൂയാത് (5-1-12)

ശുകമുനി പറഞ്ഞു: രാജൻ, ഭഗവൽപദകമലങ്ങളുടെ അമൃതത്വം അനുഭവിച്ച ഒരുവൻ അവയെ ഒരിക്കലും ഉപേക്ഷിക്കുകയില്ല. ചിലപ്പോൾ അവരുടെ ഭക്തിസാധന തടസ്സപ്പെട്ടുവെന്നിരിക്കുമെങ്കിലും അവർ ആ പദകമലങ്ങളിലേക്ക് തിരിച്ചുവരിക തന്നെ ചെയ്യും. സ്വയംഭുവമനുവിന്റെ പുത്രനായ പ്രിയവ്രതൻ നാരദനിൽനിന്നും, ഭഗവൽപ്പാദങ്ങളിൽ സമർപ്പിക്കേണ്ട ഭക്തഹൃദയത്തെപ്പറ്റി കേട്ടറിഞ്ഞിട്ട് ലൗകീകജീവിതം അവസാനിപ്പിക്കാൻ തുനിഞ്ഞു. ആ സമയം സൃഷ്ടാവ് മുനിമാരോടും ദേവതകളോടും കൂടി അവിടെ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട് രാജകുമാരനെ ഉപദേശിച്ചു. പ്രിയവ്രതൻ സൃഷ്ടാവിനേയും മാമുനിമാരേയും സ്വാഗതം ചെയ്തു പൂജിച്ചു.

പിന്നീട് ബ്രഹ്മാവു പറഞ്ഞു: "മകനേ, ഞങ്ങൾ ദേവന്മാർ പോലും ത്രിഗുണങ്ങളാലും ദേവലോകങ്ങളാലും ബന്ധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെ ആ നിന്തിരുവടിയുടെ ആജ്ഞാനുവർത്തികളായി അവിടത്തെ പരിപൂർണ്ണ നിയന്ത്രണത്തിലത്രേ ഞങ്ങൾ കഴിയുന്നത്." ഭഗവേച്ഛ മാറ്റുവാൻ ഒരു ജീവിക്കും സാദ്ധ്യമല്ല തന്നെ. തപസ്സുകൊണ്ടോ ജ്ഞാനയോഗത്തിലൂടേയൊ യോഗശക്തിയിലൂടേയോ ബുദ്ധിശക്തിയിലൂടേയൊ സ്വന്തം കർമ്മശക്തിയിലൂടേയോ മറ്റുള്ളവരുടെ സഹായത്തോടെയോ ഇതു സാദ്ധ്യമല്ല. സ്വതന്ത്രനായ ആത്മാവ്പോലും ശരീരത്തിൽനിന്നു വിട്ടുവെങ്കിലും കർമ്മബന്ധത്തിന്റെ ശക്തിമൂലം ഇഹലോകത്തിൽ വാസം തുടരുന്നു. കർമ്മഫലത്തിന്റെ പ്രഭാവം തീരുന്നതുവരെ ഇതു തുടരും. ഒരുവൻ വനവാസം നയിച്ചാലും സ്വയം ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം നടത്തിയവനല്ലെങ്കിൽ ജനനമരണചക്രങ്ങളിൽനിന്ന് അവന് മോചനമില്ല. എന്നാൽ ഒരുവന്റെ മനസ്സും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും നിയന്ത്രണാധീനമെങ്കിൽ അവൻ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയെങ്കിലും അവനെ ലൗകീകജീവിതം ബന്ധനത്തിലാഴ്ത്തുന്നില്ല. നീ സ്വയം ഇന്ദ്രിയസംയമനം നേടിയവനാകയാൽ ഈ ഭൂഗോളം ഭരിക്കാൻ ഏറ്റവും യോഗ്യനത്രെ. സൃഷ്ടാവ് ഇത്രയും പറഞ്ഞ് അപ്രത്യക്ഷനായി. പ്രിയവ്രതനെ ഭൂമിയുടെ ചുമതല ഏൽപ്പിച്ച് മനു വനവാസത്തിന് പോയി. പ്രിയവ്രതൻ ബർഹിസ്മതി (വിശ്വകർമ്മന്റെ പുത്രി)യെ വിവാഹം ചെയ്തു. അവർക്ക് പത്ത് പുത്രന്മാർ. അഗ്നിയുടെ പര്യായങ്ങളായ നാമധേയങ്ങൾ കൊണ്ട് അവർ അറിയപ്പെട്ടു. ഒരു പുത്രിയും അവർക്കുണ്ടായിരുന്നു. പുത്രന്മാരിൽ കവി, മഹാവീരൻ, സാവനൻ എന്നിവർ നിത്യബ്രഹ്മചര്യം സ്വീകരിച്ച് ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരമാർഗ്ഗം തേടി. ഉത്തമൻ, താമസൻ, രൈവതൻ, എന്നീ പുത്രന്മാർ പിന്നീട് ഭൂമിയെ ഒരു യുഗത്തോളം ഭരിച്ചു. പ്രിയവ്രതൻ, രാജാവും ചക്രവർത്തിയുമായി വാണ് ലക്ഷ്യബോധം തന്നെ നഷ്ടപ്പെട്ടതുപോലെ ലൗകീക ജീവിതത്തിൽ മുഴുകിക്കഴിഞ്ഞു. സൂര്യൻ ഭൂഗോളത്തിന്റെ ഒരു പകുതി മാത്രമേ ഒരു സമയം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുള്ളൂ എന്നു കണ്ട് മറ്റേ പകുതിയേയും പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ പ്രിയവ്രതൻ തീരുമാനിച്ചു. ഭൂമിയുടെ ഇരുണ്ട പകുതിക്കു മുകളിലൂടെ പ്രഭാപൂർണ്ണമായ ഒരു ആകാശവാഹനത്തിൽ (ഉപഗ്രഹത്തിൽ) സഞ്ചരിച്ച് അദ്ദേഹം ഇരുട്ടില്ലാതാക്കി. ഭൂമിക്കു മുകളിലൂടെ ഏഴുതവണ ചുറ്റിയാണ് അദ്ദേഹമിതു സാധിച്ചത്. ഈ കാലത്ത് ഭൂമി ഏഴു ഭൂഖണ്ഡങ്ങളായി തിരിച്ച് തന്റെ പുത്രന്മാർക്ക് അധികാരവും നൽകി. താമസിയാതെ തനിക്കു നഷ്ടപ്രായമായ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ഉണർവ് അദ്ദേഹത്തിലുണ്ടായി. അങ്ങിനെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമജീവിതമുപേക്ഷിച്ച് ഭഗവൽസ്മരണയിൽ മുഴുകി അദ്ദേഹം ജീവിച്ചു. പ്രിയവ്രതന്റെ മഹിമയെപ്പറ്റിയുള്ള സ്തുതി ഇതാണ്. "ഭഗവാന്റെ അനുഗ്രഹമില്ലാതെ പ്രിയവ്രതൻ നേടിയതെല്ലാം ഒരുവന് എങ്ങിനെയാണ് നേടാനാവുക ? അദ്ദേഹം ഭൂഗോളത്തിന്റെ ഇരുട്ട് നീക്കാൻ യത്നിക്കുകയും ഭൂമിയെ ഏഴു ഭൂഖണ്ഡങ്ങളാക്കി തിരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഭരണസൗകര്യാർത്ഥമാണ് ഭൂമിയെ ഏഴായി തിരിച്ച് പുത്രന്മാരെ ഏൽപ്പിച്ചത്. അവസാനം ത്രിലോകസുഖങ്ങളെല്ലാം ഉപേക്ഷിച്ച് ഭഗവൽഭക്തന്മാർക്ക് സേവനം നൽകി അദ്ദേഹം ജീവിച്ചു."

(ഏഴു ഭൂഖണ്ഡങ്ങളെ ആകാശത്തിലെ ഏഴു ഭ്രമണപഥങ്ങളായും കണക്കാക്കാം. ഭൂഖണ്ഡങ്ങളെ തിരിക്കുന്ന സമുദ്രങ്ങളുണ്ടായത് ആകാശത്തു നിന്നും പൊട്ടിവീണ ഉപഗ്രഹങ്ങൾ (ഉൽക്കകൾ) കൊണ്ടാണെന്നുള്ളതും സ്മരണീയമാണ്)

ആഗ്നിധ്രോ രാജാ തൃപ്ത: കാമാനാമപ്സരസമേവാനുദിനമധിമന്യമാനസ്തസ്യാ:
സാലോകതാം ശ്രുതിഭിരവാവരുന്ധ യത്ര പിതരോ മാദയന്തേ (5-2-22)

ശുകമുനി തുടർന്നു: പ്രിയവ്രതൻ ഭക്തിസാധനയിൽ മുഴുകിക്കഴിയുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിൻെറ പുത്രൻ അഗ്നിധരൻ ജംബൂദ്വീപരാജ്യത്തെ നിയമാനുസൃതമായും നീതിപരമായും ഭരിച്ചു പോന്നു. തൻെറ കുടുംബത്തിൻെറ ധാർമ്മീകപാരമ്പര്യം നിലനിർത്താൻ ഗൃഹസ്ഥനായ ഒരുവൻ പുത്രലാഭത്തിനായി ആഗ്രഹിക്കുമല്ലോ. പിതൃക്കളെ പ്രസാദിപ്പിക്കുന്നതിനും ഒരു മകൻ വേണമല്ലോ. രാജാവ്, ഈ ആഗ്രഹനിവൃത്തിക്കായി സകലചരാചരസൃഷ്ടാവായ ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചു. സൃഷ്ടാവ് ഒരു അപ്സരസ്സായ പൂർവ്വചിത്തിയെ അഗ്നിധരൻ ധ്യാനത്തിലിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തേക്ക് പറഞ്ഞുവിട്ടു. മന്ദരപർവ്വതത്തിൽ, അഗ്നിധരൻ തീവ്രധ്യാനത്തിലിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്ത് പൂർവ്വചിത്തി എത്തിച്ചേർന്നു. അവിടെ ഉല്ലസിച്ചു നടന്നു. പ്രണയസാന്ദ്രമായ അന്തരീക്ഷം. പക്ഷികളുടെ കളകൂജനവും തേനീച്ചകളുടെ മൂളൽ സംഗീതവും കാട്ടുപൂക്കളുടെ സൗരഭ്യം പേറിയ മന്ദമാരുതനും ഉല്ലാസോദ്യാനങ്ങളും എല്ലാം കൊണ്ടും അവിടം ചേതോഹരമായിരുന്നു. രാജാവ് പതുക്കെ കണ്ണുതുറന്നപ്പോൾ കണ്ടത് അപ്സരസ്സിനെയാണ്. പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ പ്രേമാകൃഷ്ടനായി അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു.

"ഈ വനത്തിലിങ്ങിനെ കളിച്ചുല്ലസിക്കുന്ന നീ ആരാണ് ? മുനിമാരിലൊരാളാണോ ? നിൻെറ മുഖത്ത് രണ്ടു വില്ലുകൾ ഞാൻ കാണുന്നു. ആയത് ആത്മരക്ഷക്കുള്ള ആയുധമോ അതോ എന്നേപ്പോലെ ശക്തിഹീനരായവരെ കീഴടക്കുവാനുള്ളതോ? വില്ലിനു താഴെയുള്ള കണ്ണുകളിൽ നിന്നുള്ള നീണ്ട നോട്ടങ്ങളാകുന്ന അമ്പുകൾ ആർക്കു നേരെയാണ് നീ അയക്കുന്നത്? നിൻെറ ചുറ്റും മുരളുന്ന തേനീച്ചകൾ വൈദീകമന്ത്രം ചൊല്ലി നിന്നെ പൂജിക്കുകയാണോ എന്നെനിക്ക് തോന്നിപ്പോകുന്നു. മുനിമാർ ധരിക്കുന്ന വൽക്കലത്തിനു പകരം മഞ്ഞപ്പട്ടുപുടവയാണല്ലോ നീ ധരിച്ചിരിക്കുന്നത്. നിൻെറ മാറിടത്തിലെ ആ രണ്ടു കൊമ്പുകൾ എനിക്ക് വളരെ ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. അവയിൽ നീ എന്താണ് ഒളിപ്പിച്ചു വെച്ചിരിക്കുന്നത് ? നിൻെറ ജന്മദേശത്തെപ്പറ്റിയും എനിക്കറിയണം. അവിടെനിന്നാണല്ലോ നിന്നെപ്പോലെ മാറിടത്തിൽ കൊമ്പുകളുള്ള സൗന്ദര്യധാമങ്ങൾ വരുന്നത്. എന്നേപ്പോലെ മന:സ്ഥൈര്യമില്ലാത്തവരുടെ മനസ്സുലയ്ക്കാൻ പോന്നതാണ് ആ അപൂർവ്വജോടി അവയവങ്ങൾ. തീർച്ചയായും നീ ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിൻെറ ഒരു കിരണം തന്നെയാണ്. വിശ്വനാഥനാണല്ലോ ഭഗവാൻ. നീയെൻെറ മനസ്സിനെ പിടിച്ചുകെട്ടിയിരിക്കുന്നു. നീ പന്തടിച്ചു കളിക്കുന്നതു കാണുവാൻ തന്നെ എത്ര മനോഹരം. കാറ്റിൻെറ കുസൃതിയാൽ നിൻെറ വസ്ത്രം ഉലയുന്നതും എൻെറ അവസ്ഥയെ തീവ്രതരമാക്കുന്നു. ഇത്രയും മനോഹരമായ രൂപവിശേഷം കൈവരുത്താൻ ചെയ്യേണ്ട തപ:ശ്ചര്യകൾ എന്താണ്? മറ്റു മുനിമാരുടെ തപ:ശ്ചര്യകൾക്ക് ഭംഗം വരുത്താനുതകുന്ന രൂപഭംഗിയാണ് നിനക്കതുകൊണ്ടു കൈവന്നിട്ടുള്ളത്. നിന്നെക്കൂടാതെ എനിക്ക് ജീവിക്കുവാൻ വയ്യ. ഈശ്വരൻ എനിക്കായി വിട്ടതാണു നിന്നെ എന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. നിനക്കിഷ്ടമുള്ള സ്ഥലത്തേക്ക് എന്നെ കൊണ്ടു പോയാലും."

പൂർവ്വചിത്തിയും രാജാവിൽ അനുരക്തയായി. അങ്ങിനെ രാജാവിൻെറ പട്ടമഹിഷിയായി. അവർക്ക് നാഭി, കിംപുരുഷ, ഹരിവർ, ഇലാവൃത, രമ്യക, ഹിരൺമയ, കുരു, ഭദ്രാശ, കേതുമാല ഇങ്ങിനെ ഒൻപതു പുത്രന്മാർ. അവരെല്ലാം ശക്തരും അതികായരുമായിരുന്നു. രാജാവ് ഭരണച്ചുമതല അവർക്കായി വീതിച്ചു നൽകി. പൂർവ്വചിത്തി, ബ്രഹ്മലോകത്തേക്ക് തിരിച്ചു പോയി. രാജാവിന് ഇന്ദ്രിയസുഖസംതൃപ്തി ഇനിയും കൈവന്നിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ പൂർവ്വചിത്തിയെത്തന്നെ ധ്യാനിച്ച് പിതൃലോകത്ത് അവളുടെ സവിധത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. അഗ്നിധരൻെറ ഒൻപതു പുത്രന്മാർ മേരുവിൻെറ പുത്രിമാരെ വിവാഹം ചെയ്തു.

പരിജനാനുരാഗവിരചിതശബള സംശബ്ദ സലിലസിതകിസലയതുളസികാ
ദുർവാങ്കുരൈരപി സംഭൃതയാ സപര്യയാ കില പരമ പരിതുഷ്യസി (5-3-6)
അഥ കഥഞ്ചിത് സ്ഖലനക്ഷുത്പതനജൃംഭണ ദുരവസ്ഥാനാദിഷു
വിവശാനാം ന: സ്മരണായ ജ്വരമരണദശായാമപി സകലകശ്മലനിരസനാനി
തവ ഗുണ കൃത നാമാധേയാനി വചന ഗോചരാണി ഭവന്തു (5-3-12)

ശുകമുനി തുടർന്നു: നാഭിരാജൻ മേരുദേവിയെ വിവാഹം ചെയ്തു. അവർക്ക് കുറേക്കാലത്തേയ്ക്ക് കുട്ടികളൊന്നുമുണ്ടായില്ല. അതുകൊണ്ട് ഭഗവൽപ്രസാദത്തിനായി പ്രത്യേക തരത്തിലുള്ള ഒരു യാഗം നടത്താൻ അവർ തീരുമാനിച്ചു. പ്രവർജ്യം എന്ന ഈ യാഗം തീരുന്നതിനുമുൻപേ തന്നെ ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനായി. ഭക്തരുടെ അഭിലാഷങ്ങളേതും നിറവേറ്റാൻ തക്ക കരുണാർദ്രമാണല്ലോ ഭഗവൽഹൃദയം. ഭഗവാൻ തൻെറ പ്രഭാപൂർണ്ണിമയോടെ യാഗശാലയിൽ കൂടിയ ഭക്തജനത്തിനു മുൻപിലങ്ങിനെ നിലകൊണ്ടു. രാജാവും പുരോഹിതരായ ബ്രാഹ്മണരും ഭക്തി സമ്പൂർണ്ണമായ ഭാഷയിൽ ഭഗവാനെ പ്രകീർത്തിച്ചു.

"പരബ്രഹ്മസ്വരൂപമായ ഭഗവാനേ, അവിടുത്തെ മഹിമകൾ എങ്ങിനെ വർണ്ണിക്കുവാനാകും? വിജ്ഞാനികളും ഭക്തരുമായ മനീഷികൾ അങ്ങയെ പ്രകീർത്തിക്കാൻ ഭാഷകളും മനുഷ്യബുദ്ധിയും കൊണ്ട് സാദ്ധ്യമല്ല എന്നു മനസിലാക്കിയതുകൊണ്ടാണ് നമ: എന്ന പദം കൊണ്ട് പൂജകൾ ചെയ്യാൻ ഞങ്ങൾക്കു പ്രേരണയുണ്ടായത്. അങ്ങ് ഭക്തരുടെ ഏറ്റവും ചെറിയ പ്രാർത്ഥനകളിൽപ്പോലും സംപ്രീതനാണല്ലോ. ഭക്തിപ്രേമത്തോടെ അൽപ്പം ജലം, തുളസിലയില അല്ലെങ്കിൽ ദർഭപുല്ല് അർപ്പിച്ചു പൂജിച്ചാൽ അങ്ങയെ പ്രസാദിപ്പിക്കാം. അങ്ങാണല്ലോ മനുഷ്യജീവിതത്തിൻെറ ലക്ഷ്യവും മാർഗ്ഗവും. മനുഷ്യൻെറ ഏറ്റവും വലിയ നേട്ടവും അവിടത്തെ സാക്ഷാൽക്കരിക്കുക തന്നെയാണ്. എന്നിട്ടും ഞങ്ങൾ ചെറിയ സ്വാർത്ഥമോഹങ്ങൾക്കായി അങ്ങയെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. അങ്ങയെ ഏറ്റവും ഉചിതമായ രീതിയിൽ സമീപിച്ച് പ്രാർത്ഥിച്ചില്ലെങ്കിൽ കൂടി ഭക്തർക്ക് അനുഗ്രഹമേകാൻ എന്നും അവിടുന്ന് തയ്യാറായിരിക്കുന്നു എന്ന് ഞങ്ങളെ മനസിലാക്കാനാണല്ലോ അങ്ങിപ്പോൾ പ്രത്യക്ഷനായിരിക്കുന്നത്. ഞങ്ങളുടെ പൂജകളും മഹിമാവർണ്ണനകളും അങ്ങേയ്ക്കുവേണ്ടിയല്ല തന്നെ. അവിടുത്തേക്ക് അതുകൊണ്ട് പ്രയോജനമൊന്നുമില്ല. എങ്കിലും ഇതിൽ താൽപ്പര്യമുണ്ടെന്ന മട്ടിൽ ഞങ്ങൾക്ക് മുന്നിൽ പ്രത്യക്ഷനായി ഭഗവൽധ്യാനം കൊണ്ട് ഞങ്ങൾക്ക് അനുഗ്രഹമേകാൻ അങ്ങ് നൽകുന്ന അവസരമാണല്ലോ ഇത്. ആ മഹിമാകഥകളിൽ മനസ്സു നിറച്ച് ഭഗവൽപ്രകീർത്തനം നടത്തുക മാത്രമാണ് ഞങ്ങളുടെ കടമ. അതുകൊണ്ട് ഞങ്ങൾ തുമ്മുമ്പോഴും, തട്ടിവീഴുമ്പോഴും, കോട്ടുവായിടുമ്പോഴും, ദു:ഖമുണ്ടാകുമ്പോഴും, ജ്വരബാധയുണ്ടാവുമ്പോഴും, മരണക്കിടക്കയിലും നിസ്സഹായാവസ്ഥയിലും അശക്തരായിരിക്കുമ്പോഴും അവിടത്തെ നാമം ഞങ്ങളുടെ നാവിലുദിക്കാൻ അനുഗ്രഹിച്ചാലും. പാപനാശകവും ആത്മാവിനെ രക്ഷിക്കാനുതകുന്നതുമാണാ നാമം. രജർഷിയായ നാഭിക്ക് അങ്ങയേപ്പോലുളളൊരു പുത്രനുണ്ടാവണമെന്നാണാഗ്രഹം. ഞങ്ങൾ ഇത്തരത്തിലുള്ള ചെറിയ കാര്യങ്ങൾ ചോദിച്ചു അങ്ങയെ ശല്യപ്പെടുത്തുന്നതിൽ ഞങ്ങളോട് ക്ഷമിക്കണം. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ആഗ്രഹം സഫലീകരിച്ചാലും."

ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു: "മാമുനിമാരേ, നിങ്ങൾ എന്നെയൊരു വിഷമഘട്ടത്തിലാക്കിയിരിക്കുന്നു. കാരണം, ഈ വിശ്വത്തിൽ എന്നേപ്പോലെ മറ്റൊരാളുണ്ടാവാൻ സാദ്ധ്യമല്ലതന്നെ. അതുകൊണ്ട് എന്നേപ്പോലൊരു പുത്രനു സാദ്ധ്യതയില്ല. എങ്കിലും ബ്രാഹ്മണരായ നിങ്ങൾ എൻെറ നാവാണല്ലോ. നിങ്ങളുടെ വാക്ക് പാഴാവാനും വയ്യ. അതുകൊണ്ട് നാഭിയുടെ പുത്രനായി, എൻെറ ഒരംശം പിറക്കുന്നതാണ്." അധികം താമസിയാതെ തന്നെ നാഭിരാജൻെറ കൊട്ടാരത്തിൽ ആ തേജ:പുഞ്ജം പരിശുദ്ധസത്വരൂപത്തിൽ രാജസതാമസഭാവങ്ങളേതും കൂടാതെ പ്രത്യക്ഷനായി. രാജാവിനെ അനുഗ്രഹിക്കാനും മനുഷ്യകുലത്തിന് സന്യാസത്തിൻെറയും ധ്യാനത്തിൻേറയും പരമോന്നതഭാവം പഠിപ്പിക്കുവാനും ഭഗവാൻ ഇറങ്ങിവന്നു.

യേഷാം ഖലു മഹായോഗീ ഭരതോ ജ്യേഷ്ഠ: ശ്രേഷ്ഠ ഗുണ
ആസിദ്യേനേദം വർഷം ഭാരതമിതി വ്യപദിശന്തി (5–4–9)

ശുകമുനി തുടർന്നു: നാഭിരാജൻെറ പുത്രൻ ചെറുപ്പത്തിലേ തന്നെ ദൈവീകപ്രഭാവം പ്രസരിപ്പിച്ചിരുന്നു. ജനിച്ചപ്പോഴേ മനസ്സും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും നിയന്ത്രണത്തിലാക്കിയിരുന്നതുമൂലം തികച്ചും ദിവ്യമായ സവിശേഷതകൾ ശിശുവിൽ കാണായി. നാഭിരാജൻ പുത്രന് ഋഷഭൻ (അഗ്രഗണ്യൻ) എന്നു പേരിട്ടു. സ്വർഗ്ഗരാജാവായ ഇന്ദ്രന് ഋഷഭനോട് അസൂയയായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് നാഭിരാജൻെറ അതിർത്തിയിലെങ്ങും മഴപെയ്യാതെ ഇന്ദ്രൻ തടഞ്ഞുവെച്ചു. ഋഷഭൻ ആ വിവരമറിഞ്ഞ് പൊട്ടിചിരിച്ചു. അതിൻെറ പ്രഭാവത്തിൽ നാടെങ്ങും മഴയും പെയ്തു. ഇങ്ങിനെയൊക്കെ ദിവ്യത കാട്ടിയിരുന്നുവെങ്കിലും നാഭിരാജന് ഋഷഭൻ തൻെറ പ്രിയപുത്രനായിരുന്നു. ഭഗവാൻെറ മായ തന്നെ!

രാജ്യവാസികളെല്ലാം ഋഷഭനെ വളരെയധികം സ്നേഹിക്കുകയും ആരാധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു മനസ്സിലാക്കിയ രാജാവ് നല്ല മുഹൂർത്തം നോക്കി പുത്രനെ രാജ്യഭാരം ഏൽപ്പിച്ചു. നാഭിരാജൻ വനവാസത്തിനായി വിശാല എന്നയിടത്തേക്ക് ഭാര്യയുമൊന്നിച്ച് പോയി, അവിടെ ഭഗവൽപൂജയിൽ മുഴുകി ജീവിച്ചു. നരനായും നാരായണനായും ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ച് അവർ ആ സവിധത്തിൽത്തന്നെ സാക്ഷാത്ക്കാരം നേടി.

ഋഷഭൻെറ ജീവിതവും രാജ്യഭരണവും ജീവിതത്തിൻെറ പരമോന്നതലക്ഷ്യത്തെ പ്രകടമാക്കി, പ്രജകൾക്കു വഴികാട്ടിയായി. ആദ്യം ഒരു ഗുരുനാഥൻെറ കൂടെ താമസിച്ച് ഉത്തമമായ വിദ്യാർത്ഥിജീവിതത്തിനു മാതൃകയായി. ഭഗവൽരൂപം തന്നെയായ ഋഷഭൻ ഗുരുനാഥനുവേണ്ട വരങ്ങൾ നൽകി, വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞ് തിരികെ കൊട്ടാരത്തിൽ വന്ന് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമജീവിതം തുടങ്ങി. ഇന്ദ്രൻ സ്വയം കന്യാദാനം നൽകിയ ജയന്തിയായിരുന്നു ഋഷഭൻെറ പത്നി. അവർക്ക് നൂറ് പുത്രന്മാരുണ്ടായി. അതിൽ മൂത്തപുത്രനായ ഭരതൻെറ പേരിലാണ് ഭാരതവർഷം അറിയപ്പെടുന്നത്. ഭരതൻ ഉന്നതനായ യോഗിയായിരുന്നു. മറ്റു പുത്രന്മാരായ കവി, ഹരി, അന്തരീക്ഷ, പ്രബുദ്ധ, പിപ്പലായന, ആവിർഹോത്ര, ദ്രുമില, ചമസ, കരഭജന എന്നിവരെല്ലാം ഭഗവൽഭക്തരായിരുന്നു. മറ്റ് 81 പേരും ഭക്തഗണത്തിൽപ്പെട്ട് ഉത്തമജീവിതം നയിച്ചതുകൊണ്ട് ജന്മനാൽ ക്ഷത്രിയരെങ്കിലും അവർ ബ്രാഹ്മണരായിത്തീർന്നു.

ഋഷഭരാജൻ ഭരണത്തിനും ഗൃഹസ്ഥാശ്രമധർമ്മത്തിനും മാതൃകയായി ജീവിച്ചു. രാജ്യവാസികളിൽ ധർമ്മ ബോധം കൈവരുത്തി, അധർമ്മത്തെ പാടെ ഇല്ലാതാക്കി. കളളവും ചതിയും ഇല്ല. അന്യൻെറ ധനം ആഗ്രഹിക്കുന്നതുപോലും ഇല്ലാതായി. ജനങ്ങൾ ഋഷഭനോടുളള ആദരവിലും ആരു മുമ്പിലെന്ന മട്ടിൽ മത്സരിച്ചു.

ഒരുദിവസം ഋഷഭൻ തൻെറ പ്രജകളോട് ഇങ്ങിനെ അഭിസംബോധന ചെയ്തു സംസാരിച്ചു.

മഹത്സേവാം ദ്വാരമാഹുർവ്വിമുക്തേസ്തമോദ്വാരം യോഷിതാം സംഗിസംഗം
മഹാന്തസ്തേ സമചിത്താ: പ്രശാന്താ വിമന്യവ: സുഹൃദ: സാധവോ യേ **(5-5-2)**
ഗുരുർന്ന സ സ്യാത്സ്വജനോ ന സ സ്യാത് പിതാ ന സ സ്യാജ്ജനനീ ന സാ സ്യാത്
ദൈവം ന തത്സ്യാന്ന പതിശ്ച സ സ്യാന്ന മോചയേദ്യ: സമുപേതമൃത്യും **(5-5-18)**

ഋഷഭദേവൻ പറഞ്ഞു: "ഈ മനുഷ്യജന്മം ഇന്ദ്രിയസുഖഭോഗത്തിൽ പാഴാക്കിക്കളയുവാനുള്ളതല്ല, മറിച്ച് പരമസത്യത്തെ സാക്ഷാത്ക്കരിക്കുവാനുള്ള തപശ്ചര്യകളിലേർപ്പെട്ട് വിനിയോഗിക്കേണ്ടതത്രെ. മഹത്തുക്കളെ ഉപചരിക്കുന്നത് മോക്ഷമാർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കുള്ള കവാടവും, സുഖലോലുപരുമയുള്ള സഹവാസം നരകത്തിൻെറ പടിവാതിലുമാവുന്നു. മഹത്തുക്കൾ ശാന്തശീലരും കരുണ നിറഞ്ഞവരും കോപമകന്നവരും ദിവ്യരുമാണല്ലോ, കാരണം അവരുടെ ഹൃദയങ്ങൾ പരിപൂർണ്ണമായി എന്നിലർപ്പിക്കപ്പെട്ടതത്രേ. അവർക്ക് സ്വാർത്ഥപരമായ ഉദ്ദേശം ഒന്നുംതന്നെയില്ല. അവരുടെ ശരീരം പോലും പരിരക്ഷിക്കപ്പെടുന്നത് എനിക്ക് വേണ്ടി മാത്രമാണ്.

സ്വാർത്ഥപരവും ഇന്ദ്രിയാമുഖവുമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ അജ്ഞാനത്തിലുഴറുന്ന ജീവനെ ബന്ധിക്കുന്നു. അജ്ഞാനത്താൽ ഒരുവൻ തൻെറ ശരീരത്തെ തൻെറ ആത്മാവായും ഭാര്യ, കുടുംബം എന്നിവയെ തൻെറ സ്വന്തമാണെന്നും തെറ്റിദ്ധരിക്കുന്നു. ഈ മാനസികാവസ്ഥയെ നീക്കം ചെയ്യുമ്പോൾ ഒരുവൻ ഇവയെപ്പറ്റിയുള്ള സത്യാവസ്ഥ മനസ്സിലാക്കുന്നു. അഹങ്കാരപാശത്തിൽ നിന്നും മോചിതനായി അവൻ പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഭഗവാനെ പരമസത്യവും ലക്ഷ്യവുമായി കരുതി ജീവിതമെല്ലാം ദു:ഖപൂരിതമാണെന്ന സത്യം മനസ്സിലാക്കി ഉന്നതമായ ധാർമ്മീകജീവിതം നയിച്ച് മനസ്സിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും നിയന്ത്രിച്ച് ഇവയെ എല്ലാം നിതാന്തജാഗ്രതയോടെ പാലിച്ച് ഒരുവൻ തൻെറ അഹങ്കാരപാശത്തെ പൊട്ടിച്ചകറ്റാൻ പരിശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്. ഇങ്ങിനെ കർമ്മഫലങ്ങളുടെ നിലവറ തകരുന്നു. അതിനുശേഷം ഈദൃശകർമ്മങ്ങൾ പോലും ഉപേക്ഷിക്കാവുന്നതാണ്. ഈ പരമസത്യത്തെ തൻെറ ആശ്രിതർക്കു മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കുക എന്നത് ഒരു ഗുരുവിൻേറയോ, പിതാവിൻേറയോ രാജാവിൻേറയൊ കടമയാണ്. പക്ഷേ അവരിൽ സമ്മർദ്ദം ചെലുത്തുകയോ, പക്വതയില്ലാത്തവരെങ്കിൽ അവരെ പഠിപ്പിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുകയോ ചെയ്യാൻ പാടുള്ളതല്ല. അങ്ങിനെ മറ്റൊരുവനെ അജ്ഞാനാന്ധകാരത്തിൽ നിന്നും തജ്ജന്യമായ ജനനമരണങ്ങളിൽ നിന്നും മോചിപ്പിക്കുവാൻ പരിശ്രമിക്കാത്ത ഒരുവൻ ഗുരുവോ, ബന്ധുവോ, മിത്രമോ, അഛനോ, അമ്മയോ, ദേവതയോ ഭർത്താവോ അല്ല തന്നെ. പരിശുദ്ധമനസ്സോടെ സർവ്വചരാചരങ്ങളും എൻെറ തന്നെ ഭാഗമെന്നു വിശ്വസിച്ച് ജീവിക്കുകയാണ് എന്നോടുള്ള ഏറ്റവും ഉത്തമമായ സാധന. നിങ്ങളുടെ മൂത്ത സഹോദരനായ ഭരതനെ ഭക്തിയോടെ സേവിച്ചാലും. ഉത്തമനാണവൻ."

ശുകമുനി തുടർന്നു: തൻെറ പുത്രന്മാരേയും തദ്വാരാ പ്രജകളേയും സത്യമാർഗ്ഗത്തെപ്പറ്റി പഠിപ്പിച്ചശേഷം ഋഷഭൻ രാജ്യഭാരംവിട്ട് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമവും അവസാനിപ്പിച്ച് നാടുമുഴുവൻ അലഞ്ഞുനടന്നു. വേഷപ്രഛന്നനായും, നഗ്നനായും, ബാധാവേശം വന്നവനേപ്പോലെയും അദ്ദേഹം ഒരവധൂതനായങ്ങിനെ നടന്നു. ആളുകളുടെ പ്രതികരണം പലേവിധത്തിലായിരുന്നു. സുന്ദരമായ ആ രൂപം സ്ത്രീകളെ ആകർഷിച്ചു, മറ്റുചിലർക്ക് വെറുപ്പുണ്ടാക്കി. അദ്ദേഹത്തിൻെറ പെരുമാറ്റം ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരത്തിൻെറ മഹിമയെ വെളിവാക്കുന്ന വിധത്തിലായിരുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെ പലരും വെറുപ്പോടേയും അവജ്ഞയോടേയും അദ്ദേഹത്തെ വീക്ഷിച്ചു. ഇതൊക്കെയാണെങ്കിലും ജനത്തിൻെറ പ്രതികരണം തൻെറ ശരീരത്തോടു മാത്രമാണെന്നറിയാവുന്ന ഋഷഭന് യാതൊരു കുലുക്കവുമുണ്ടായില്ല. ആത്മഭാവത്തിൽ ഉറച്ചുനിന്നു കൊണ്ടുതന്നെ സ്വയം ഒരു കാളയായും, മാനായും, കാക്കയായും, പിന്നീടൊരു പെരുമ്പാമ്പായും ശരീരം സ്വീകരിച്ചു. അദ്ദേഹം സാക്ഷാൽകാരം നേടുന്ന ഒരു യോഗിവര്യൻെറ വിവിധ ജീവിതാവസ്ഥകളെ നമുക്കു കാണിച്ചു തന്നു. അദ്ദേഹം ഭഗവാൻ വാസുദേവനുമായി നിരന്തരം അദ്വൈതഭാവത്തിൽ കഴിയുകയാൽ അതിഭൗതീക ശക്തികൾ തന്നെത്തേടിവരുന്നതുപോലും ശ്രദ്ധിക്കുകയുണ്ടായില്ല.

അഹോ ഭുവ: സപ്ത സമുദ്രവത്യാ ദ്വീപേഷു വർഷേഷ്വധിപുണ്യമേതത്
ഗായന്തി യത്രത്യജനാ മുരാരേ: കർമ്മാണി ഭദ്രാണ്യവതാരവന്തി **(5–6–13)**
നിത്യാനുഭൂതനിജലാഭനിവൃത്തതൃഷ്ണ: ശ്രേയസ്യതദ്രചനയാ ചിരസുപ്തബുദ്ധേ:
ലോകസ്യ യ: കരുണയാऽഭയമാത്മലോകമഖ്യാന്നമോ ഭഗവതേ ഋഷഭായ തസ്മൈ **(5–6–19)**

പരീക്ഷിത്ത് രാജാവ് ചോദിച്ചു: "ഋഷഭദേവൻ ആത്മസാക്ഷാത്കാരം നേടി കർമ്മഫലങ്ങളെയെല്ലാം എരിച്ചു ഭസ്മമാക്കിയിരുന്ന ആളായിരുന്നല്ലോ. എന്നിട്ടും അദ്ദേഹം എന്തുകൊണ്ടാണ് ലൗകീകത തീരെ ഉപേക്ഷിച്ചു ഒരു ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ അലഞ്ഞുനടന്നത്? "

ശുകദേവൻ പറഞ്ഞു: "ഋഷഭദേവൻ എല്ലാ കർമ്മപാശങ്ങളിൽനിന്നും വിമുക്തനായിരുന്നു എന്നത് ശരിതന്നെ. എങ്കിലും ജ്ഞാനികൾ ഒരു നിമിഷം പോലും ശ്രദ്ധയറ്റവരായി ജീവിച്ച് സ്വയം അധ:പതനത്തിലേക്ക് നീങ്ങാനിടകൊടുക്കുകയില്ല. ഒരുവൻ തന്റെ മനസ്സിനെ പൂർണ്ണമായും വിശ്വസിച്ചുകൂടാ എന്നാണ് അറിവുള്ളവർ പറയുന്നത്, കാരണം വഴിതെറ്റിപ്പോവാനുള്ളൊരവസരം നോക്കിയിരിക്കുകയാണ് മനസ്സ്. ഭർത്താവിനോട് വിശ്വസ്ഥത പുലർത്താത്ത ഭാര്യ, തന്റെ ജാരനെ സ്വീകരിക്കാനും വേണ്ടിവന്നാൽ ഭർത്താവിനെ കൊല്ലാനും മടി കാണിക്കാത്തതുപോലെ മനസ്സ് ദുഷ്ടതയും ചഞ്ചലതയും കാരണം ജാഗരൂഗതയില്ലാത്തവന്റെയുള്ളിൽ കാമക്രോധാദികളെ കടത്തിവിട്ട് ആത്മീയപുരോഗതിക്കു തടസ്സമുണ്ടാക്കുന്നു."

ഋഷഭദേവന്റെ മഹിമകൾ വർണ്ണനാതീതമത്രെ. എങ്കിലും ജനം ആ മഹിമയെ തിരിച്ചറിയായ്കമൂലം ഭ്രാന്തു പിടിച്ചലഞ്ഞുനടക്കുന്ന ഒരുവനായി അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടു. യോഗമാർഗ്ഗത്തിന്റേയും ആത്മീയ പുരോഗതിയുടേയും ഉത്തമോദാഹരണമായി ജീവിച്ച അദ്ദേഹം ഒടുവിൽ ഈ ശരീരം ഉപേക്ഷിക്കുന്നതെങ്ങിനെയെന്നും നമുക്കു കാണിച്ചുതരുന്നു. അദ്ദേഹം തന്റെ സൂക്ഷ്മശരീരത്തിൽ നിന്നും പൂർണ്ണമായി സ്വയം വിട്ടുനിന്നു. എന്നാൽ ഭൗതീകശരീരം പഴയ കർമ്മഫലങ്ങളുടെ സംവേഗശക്തിയാൽ അലഞ്ഞു നടന്നു. ഭഗവൽമായയുടെ പ്രഭാവത്താൽ ആ ശരീരം നിലനിൽക്കുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹം കൊങ്കണം, വെങ്കണം, കുടക്, ദക്ഷിണകർണ്ണാടക എന്നിവിടങ്ങളിൽ ഒരവധൂതനായി അലഞ്ഞുനടന്നു. ഒരിക്കൽ കുടകുമലകളിൽ കഴിയവേ കാട്ടുമുള കൂട്ടിയുരസിയുണ്ടായ തീയിൽപ്പെട്ട് ആ ശരീരം നശിച്ചു.

ഋഷഭന്റെ പെരുമാറ്റം മറ്റുള്ളവർക്ക് അനുകരിക്കുവാനുള്ളതല്ല. എങ്കിലും ചിലർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബാഹ്യാവസ്ഥകളെ അനുകരിക്കുന്നു. നഗ്നരായി, തികച്ചും വൃത്തിഹീനരായി, വേദങ്ങളെ അധിക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ട്, മാമുനിമാരേയും ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിനെത്തന്നെയും ധിക്കരിച്ചുകൊണ്ട്, അതീന്ദ്രിയാവസ്ഥയിലാണെന്ന് നടിച്ചു ജീവിക്കുന്നു. ഇത് അജ്ഞാനത്തിന്റേയും വിഡ്ഢിത്തത്തിന്റേയും പരമകാഷ്ഠയത്രേ.

ഋഷഭദേവന്റെ ജനനംകൊണ്ട് ധന്യമായ പുണ്യഭൂമിയെ ജനങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ വാഴ്ത്തുന്നു. "ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിന്റെ അപദാനങ്ങൾ കീർത്തിക്കപ്പെടുന്ന നാടെന്ന നിലയിൽ ഭാരതം തികച്ചും പുണ്യഭൂമി തന്നെയാണ്. ഋഷഭദേവന് നമോവാകം. ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരത്തിൽ മുഴുകിനിന്ന് ആത്മജ്ഞാന മാർഗ്ഗത്തേയും മോക്ഷമാർഗ്ഗത്തേയും മറ്റുള്ളവർക്ക് മനസ്സിലാകുംവിധം ജീവിച്ച്, ശരീരാസക്തിയുടെ ഭ്രമത്തിൽപ്പെട്ടവർക്ക് ജ്ഞാനം നൽകിയ ഋഷഭന് നമസ്കാരം."

ഋഷഭദേവന്റെ കഥ കേൾക്കുന്നവർക്കും പറയുന്നവർക്കും ഭഗവൽഭക്തിയുണ്ടാവുന്നതാണ്.

പരോരജ: സവിതുർജ്ജാതവേദോ ദേവസ്യ ഭർഗ്ഗോ മനസേദം ജജാന
സുരേതസാദ: പുനരാവിശ്യ ചഷ്ടേ ഹംസം ഗൃധ്രാണാം നൃഷദ്രിംഗിരാമിമ: **(5–7–14)**

ശുകമുനി പറഞ്ഞു: തനിക്കു പിൻഗാമിയായി ഭരതൻ രാജ്യഭാരമേൽക്കണമെന്ന ഋഷഭദേവൻെറ ആഗ്രഹപ്രകാരം ഭരതൻ രാജാവായി. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഭരണമഹിമകൊണ്ട് ഭാരതം അദ്ദേഹത്തിൻെറ പേരിലറിയപ്പെടുന്നു.

ഭരതൻ വിശ്വരൂപൻെറ മകളായ പഞ്ചജാനിയെ വിവാഹം കഴിച്ചു. അവർക്ക് സുമതി, രാഷ്ട്രഭൃത്, സുദർശനൻ, ആവരണ, ധൂമകേതു എന്നിങ്ങിനെ അഞ്ചു പുത്രന്മാർ ഉണ്ടായി.

ഭരതൻ തൻെറ മുത്തച്ഛനെപ്പോലെയും അച്ഛനേപ്പോലെയും ഉന്നതനായ ഭരണനിപുണനായിരുന്നു. രാജധർമ്മത്തെപ്പറ്റി ഏറ്റവും ശ്രദ്ധാലുവായിരുന്നു ഭരതൻ. വേദപുരാണങ്ങളും അതിലെ സംഹിതകളും രാജാവിന് നല്ല അറിവുണ്ടായിരുന്നു. വേദാനുസാരിയായ പൂജകളും യാഗങ്ങളും ആചാരക്രമങ്ങളും ദിവ്യകർമ്മങ്ങളും അദ്ദേഹം കൃത്യമായി ചെയ്തുപോന്നു. പൂജാരികൾ വേദമന്ത്രങ്ങളുച്ചരിച്ചുകൊണ്ട് യാഗം നടത്തുമ്പോൾ അഗ്നിയെ ഭഗവാൻ തന്നെ എന്ന് ഭരതൻ മനസാ ദൃശ്യവൽക്കരിച്ചു. യാഗാഗ്നിയും യാഗഹവിസ്സും പൂജാദികളും പൂജാരിയും എല്ലാം ഭഗവാൻ തന്നെ എന്ന് അദ്ദേഹം കണ്ടു. പലേവിധ വൈദീകമന്ത്രങ്ങളാൽ വിവിധ ദേവതകളെ ആവാഹിക്കുമ്പോഴും ഭരതന് തൻെറ സഹജാവബോധത്താൽ എല്ലാ ദേവതകളും ആ വിശ്വരൂപത്തിൻെറ അംഗങ്ങൾ മാത്രമെന്ന ജ്ഞാനം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇതിനുപുറമേ, ഈ യാഗങ്ങളിൽ നിന്നും ഭൗതീകമോ സ്വർഗ്ഗീയമോ ആയ യാതൊരുവിധ ഫലേച്ഛയും ഇല്ലാതിരുന്നതിനാൽ ഭരതൻെറ ഹൃദയം അനുദിനം പരിപാവനവും പരിശുദ്ധവുമായിത്തീർന്നു.

പരിശുദ്ധമായ ആ മനസ്സിൽ ഭഗവൽഭക്തി ഉദിച്ചുയർന്നു. ഏറെക്കാലം രാജ്യഭാരം വഹിച്ചശേഷം ഒരുദിനം തനിക്ക് സന്യാസത്തിനു കാലമായി എന്നറിഞ്ഞ ഭരതൻ ഗന്ധകിനദിയുടെ തീരത്തുള്ള പുലഹൻെറ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നു. ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിൻെറ ചിഹ്നങ്ങളുള്ള സാളഗ്രാമങ്ങൾ ലഭിക്കുന്ന നദിയത്രേ ഗന്ധകി.

പുലഹൻെറ ആശ്രമത്തിൽ ഭരതൻ നിരന്തരം ഭഗവാൻ വാസുദേവനെ പൂജിച്ചു കഴിഞ്ഞുവന്നു. ഭഗവൽനാമങ്ങളുച്ചരിക്കവേ, അദ്ദേഹം രോമാഞ്ചം കൊണ്ടു. കണ്ണീരൊഴുകുകയും പുറംലോകത്തെ ക്കുറിച്ചുള്ള ബോധം ഇല്ലാതാവുകയും ചെയ്തു. ആ അവസ്ഥയിൽ താൻ തുടങ്ങിവെച്ച പൂജാവിധികൾ പൂർത്തിയാക്കുകപോലും അസാദ്ധ്യമായിത്തീർന്നു. ആ പരമാത്മബോധത്തിൽ ഭഗവൽസാന്നിദ്ധ്യം സദാ ഹൃദയത്തിൽ നിറച്ചുകൊണ്ട് ഭരതൻ ഏറെക്കാലം കഴിഞ്ഞു.

ഒരു മാൻതോലുടുത്ത്, ആവർത്തിച്ചുള്ള സ്നാനത്താൽ നനഞ്ഞ ജടയുമായി ഭരതൻ നാരായണനെ ധ്യാനിച്ചു നിലകൊണ്ടു. സൂര്യഗോളത്തെ ഭഗവാൻെറ പ്രത്യക്ഷരൂപമായി ധ്യാനിച്ച് അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ പ്രാർഥിച്ചു. “അജ്ഞാനാന്ധകാരത്തിനും ഭൗതീകതയുടെ കളങ്കത്തിനും അതീതമായ ഈ സൂര്യപ്രകാശം നമ്മുടെ കർമ്മഫലങ്ങളുടെ വിധാതാവുതന്നെയാണ്. എല്ലാം ആ മനസ്സിൻെറ സൃഷ്ടിയത്രേ. ഇവകളിലെല്ലാം സ്വയം പ്രവേശിച്ച് ജീവനെ പരിരക്ഷിക്കുന്നത് ബോധത്തിൻെറ ശക്തിയാലത്രെ. ഞങ്ങളുടെ ബുദ്ധിയെ പ്രദ്യോദിപ്പിക്കുന്ന ആ പ്രകാശത്തിൽ ഞാൻ അഭയം തേടുന്നു.”

അഹോ കഷ്ടം ഭ്രഷ്ടോƒഹമാത്മവതാമനുപഥാദ്യ ദ്വി മുക്ത
സമസ്തസംഗസ്യ വിവിക്ത പുണ്യാരണ്യശരണസ്യാത്മവത
ആത്മനി സർവേഷാമാത്മാനാം ഭഗവതി വാസുദേവേ തദനുശ്രവണ
മനന സങ്കീർത്തനാരാധനാനുസ്മരണാഭിയോഗേ നാ ശൂന്യ
സകലയാമേ ന കാലേന സമാവേശിതം സമാഹിതം കാർത്സ്ന്യേന മനസ്തത്തു
പുനർമ്മമാബുധസ്യാരാന്മൃഗസുതമനു പരിസുസ്രാവ (5-8-29)

ശുകമുനി തുടർന്നു: ഒരു ദിവസം രാവിലെ സ്നാനശേഷം ഭരതൻ ഗന്ധകീനദിക്കരയിൽ പ്രണവമന്ത്ര ധ്യാനത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുകയായിരുന്നു. അപ്പോഴവിടെ ഒരു മാൻപേട വന്നുചേർന്നു. പെട്ടെന്ന് ഒരു സിംഹം അലറിക്കൊണ്ട് അതിനെ പിടിക്കാൻ ഓടിയെത്തി. പേടിച്ചരണ്ട മാൻപേട നദിയിലേക്ക്ചാടി മറുകരയ്ക്കു പോവാൻ തുനിഞ്ഞു. പേടിയും പൂർത്തിയാവാറായ ഗർഭാവസ്ഥയും കാരണം മാൻപേട പ്രസവിക്കുകയും താമസിയാതെ മരിക്കുകയും ചെയ്തു. ദയാനിധിയായ ഭരതൻ മാൻകുട്ടിയെ ദത്തെടുത്തു. വിധിനിയോഗത്താൽ തൻെറ സംരക്ഷണയിൽ കഴിയേണ്ടുന്നതാണീ മാൻകുട്ടിയെന്ന ധർമ്മബോധത്തോടെ ഭരതൻ അതിനെ ശ്രദ്ധയോടെ പരിരക്ഷിച്ചു. താമസംവിനാ ഈ വാത്സല്യം അതീവ മമതയിലെത്തുകയും ഭരതന് തൻെറ പൂജാദികർമ്മങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധ കുറയുകയും ഭഗവൽധ്യാനത്തിനു ഭംഗം വരികയും ചെയ്തു. മാൻകുട്ടിയടെ ദൗർഭാഗ്യത്തെപ്പറ്റി ഭരതൻ വീണ്ടും വീണ്ടും ചിന്തിക്കുകയും അതിനെ കാത്തുരക്ഷിക്കുക തൻെറ ധർമ്മമാണെന്നു മനസ്സിലുറപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. മാൻകുട്ടിയെ രക്ഷിക്കാനും പരിരക്ഷിക്കാനും തനിക്കു കിട്ടിയ അവസരത്തെ ഭരതൻ ഒരനുഗ്രഹമായി കണക്കാക്കി സ്വയം ചോദിച്ചു. “മഹാത്മക്കൾ പോലും ദയാവായ്പ്പു പ്രകടിപ്പിക്കാൻ തങ്ങളുടെ താൽപ്പര്യങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കാറുണ്ടല്ലോ ?”

മാൻകുട്ടി അദ്ദേഹത്തിൻെറ സ്ഥിരം സഹചാരിയായി മാറി. ദിവസം മുഴുവൻ മാൻകുട്ടിയെപ്പറ്റിയായി അദ്ദേഹത്തിൻെറ ചിന്ത. അതിൻെറ സന്തോഷം, സംരക്ഷ, എന്നിങ്ങനെയുള്ള കാര്യങ്ങളാൽ ദിനങ്ങൾ കടന്നുപോയി. എപ്പോഴെങ്കിലും വൈകുന്നേരം അത് തൻെറയടുത്തു വന്നില്ലെങ്കിൽ ഭരതന് വ്യഗ്രതയും വ്യസനവുമായി. താൻ ധ്യാനത്തിലെന്ന മട്ടിൽ കണ്ണടച്ചിരിക്കുമ്പോൾ മാൻകുട്ടിവന്ന് നക്കിയുണർത്തുന്നതും മറ്റും അദ്ദേഹം ആലോചിച്ചിരിപ്പായി. തൻെറ പൂജാദ്രവ്യങ്ങളും മറ്റും അശുദ്ധമാക്കുമ്പോൾ താൻ ദ്വേഷ്യപ്പെട്ടാൽ മാൻകുട്ടി ഒരു മുനിയേപ്പോലെ നിശ്ശബ്ദമായി ഒരുമൂലയിൽ പോയിരിക്കാറുള്ള കാര്യവും ഭരതൻ ഓർത്തു. മാൻകുട്ടിയോടുള്ള വാത്സല്യം ഒരു മോഹാവേശമായി ഭരതനെ ബാധിച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഇങ്ങിനെയൊരു ജീവിയെ തനിക്കു സ്നേഹിക്കാനും സംരക്ഷിക്കാനും തന്നതിൽ ഭരതൻ ഭൂമീദേവയെ അനുഗ്രഹിക്കപോലും ചെയ്തു.

മനുഷ്യജീവനിൽ താഴെയുള്ള ഒരു ജീവിയോട്, സുഖദു:ഖസ്ഥാനങ്ങൾ ഉപേക്ഷിച്ച മഹാനായ ഒരു സന്യാസിക്ക് ഇത്രമാത്രം മമതയുണ്ടാവുക എന്നത് എത്ര അത്ഭുതകരം! ഭരതൻെറ അവസാന കാലത്തും മനസ്സിൽ മുഴുവൻ മാൻകുട്ടി തന്നെയായിരുന്നു. മാൻകുട്ടിയെ നോക്കി അവസാനശ്വാസം വലിച്ച ഭരതൻെറ ഒപ്പം മാൻകുട്ടിയും മരിച്ചുവീണു. ഭരതൻ ഒരു മാനായി പുനർജ്ജനിച്ചു. ഭരതൻ തൻെറ പൂർവ്വജന്മത്തെപ്പറ്റിയോർത്ത് സങ്കടപ്പെട്ടു. “എല്ലാമുപേക്ഷിച്ച് സന്യാസവും സ്വീകരിച്ച് ഭഗവാൻ വാസുദേവൻെറ താമരപ്പാദങ്ങളെ പൂജിച്ച് ഒറ്റപ്പെട്ട വനാന്തരത്തിൽ കഴിഞ്ഞിരുന്ന ഞാൻ എങ്ങിനെയാണ് ആത്മീയതയുടെ പാതയിൽനിന്ന് വഴുതിവീണത് ? അതും ഒരു മാൻകുട്ടിയുടെ സ്നേഹത്തിനു വേണ്ടി!” ഇതെല്ലാമോർത്ത് മാൻകൂട്ടത്തിൽ നിന്നും ഓടി അദ്ദേഹം പുലഹൻെറ ആശ്രമത്തിനടുത്തുചെന്ന് ഒരു താപസനായി ശരീരമുപേക്ഷിക്കുംവരെ ജീവിച്ചു.

(മനുഷ്യൻ ഒരു മൃഗമായി പുനർജ്ജനിക്കുക എന്നത് സാദ്ധ്യമാണോ? എന്തുകൊണ്ടില്ല? മനുഷ്യനെപ്പോലെ മൃഗങ്ങൾക്കും ബുദ്ധിയുണ്ടോ? അവ പൂർവ്വജന്മങ്ങളെപ്പറ്റി പൂർണ്ണമായി മറന്നുപോവുന്നുണ്ടോ? ഭരതൻെറ കഥ അല്ലെന്നു പറയുന്നു. മൃഗങ്ങളുമായി നമുക്ക് സംവദിക്കാനാവാത്തത് അവരുടെ കുറ്റമല്ലല്ലോ ?)

ഏവമേവ ഖലു മഹദഭിചാരാതിക്രമ: കാർത്സ്‌ന്യേനാത്മനേ ഫലതി (5-9-19)
നവാ ഏതദ്വിഷ്ണുദത്ത മഹദദ്ഭുതം യദസംഭ്രമ: സ്വശിരശ്ഛേദന
ആപതിതേഽപി വിമുക്തദേഹാദ്യാത്മഭാവസുദൃഢഹൃദയ ഗ്രന്ഥീനാം സർവ
സത്ത്വസുഹൃദാത്മനാം നിർവ്വൈരാണാം സാക്ഷാദ്ഭഗവതാഽനിമിഷാരി
വരായുധേനാപ്രമത്തേന തൈസ്തൈർ ഭാവൈ: പരിരക്ഷ്യമാണാനാം
തദ്പാദമൂലമകുതശ്ചിദ് ഭയമുപസൃതാനാം ഭാഗവതപരമഹംസാനാം (5-9-20)

ശുകമുനി തുടർന്നു: അംഗിരമഹർഷിയുടെ പരമ്പരയിൽപ്പെട്ട ഒരു ബ്രാഹ്മണന് രണ്ടു ഭാര്യമാരുണ്ടായിരുന്നു. ആദ്യ ഭാര്യയിൽ അദ്ദേഹത്തിന് ഒൻപതു പുത്രന്മാരും രണ്ടാം ഭാര്യയിൽ ഇരട്ടപെറ്റുണ്ടായ ഒരാൺകുട്ടിയും ഒരു പെൺകുട്ടിയും അവർക്കുണ്ടായിരുന്നു. ഇതിലെ ആൺകുട്ടി, ഭരതന്റെ പുനർജന്മമാണെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു. ചെറുപ്പത്തിലേ അവന് തന്റെ പൂർവ്വജന്മങ്ങളെപ്പറ്റി നല്ല ബോധമുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടവന്റെ എല്ലാ പെരുമാറ്റങ്ങളും അതീവശ്രദ്ധയോടെയായിരുന്നു. തന്റെ മകന് വേണ്ടത്ര വിദ്യാഭ്യാസം കൊടുക്കുക ആവശ്യമെന്ന് കരുതി ബ്രാഹ്മണൻ, ബാലനെ ഉപനയനം ചെയ്യിച്ച് ഗായത്രി മന്ത്രം പഠിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. പക്ഷെ ഭരതനാകട്ടെ, തന്റെ മനസ്സ് പരബ്രഹ്മത്തിലുറപ്പിക്കുക മൂലം ലൗകീകകാര്യങ്ങളിലും പഠനത്തിലും താത്പര്യമില്ലാതെ കഴിഞ്ഞു.

ബ്രാഹ്മണൻ കാലക്രമത്തിൽ മരണപ്പെടുകയും രണ്ടാം ഭാര്യ ചിതയിൽ ചാടി സതിയാവുകയും ചെയ്തു. ഭരതന്റെ സഹോദരന്മാർ അവനെ പഠിപ്പിക്കുക എന്ന വൃഥാവൃത്തി ഉപേക്ഷിച്ച് അവനെ ജന്മനാ വിഡ്ഢിയെന്ന രീതിയിൽ കണക്കാക്കി. തന്റെ സഹോദരന്മാർ എത്രമാത്രം നിന്ദിച്ചിട്ടും അവനെ അതു ബാധിക്കുകയുണ്ടായില്ല. അവനോട് പറഞ്ഞ ജോലി അവൻ ചെയ്തു. കൊടുത്ത ഭക്ഷണം കഴിച്ചു. സുഖദു:ഖങ്ങളും, ആദരവും, നിന്ദയും അവനെല്ലാം ഒരുപോലെയായിരുന്നു. അങ്ങിനെ ലൗകീകതയൊന്നും ബാധിക്കാതെ അവനങ്ങിനെ ചുറ്റി നടന്നു.

അങ്ങിനെയിരിക്കെ ഒരുപറ്റം കൊള്ളക്കാർ ഭദ്രകാളിക്ക് നരബലി കൊടുക്കാൻ വ്രതം ചെയ്തിരിക്കുക യായിരുന്നു. അതിനു വേണ്ടി കരുതിവെച്ചിരുന്ന മനുഷ്യൻ അവരിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. അവർ മറ്റൊരുവനെ തേടിയിരിക്കുന്ന അവസരത്തിലാണ് ഒരു തോട്ടം കാവൽക്കാരനായി ജോലിചെയ്തിരുന്ന ഭരതനെ കാണാനിടയായത്. ഉറച്ച ശരീരമുള്ളവനും അരോഗദൃഢഗാത്രനുമായ ഭരതനെ അവർ പിടിച്ചു കെട്ടി കാളീക്ഷേത്രത്തിൽ കൊണ്ടു വന്നു. പരമജ്ഞാനത്തിൽ വിലീലനായിരുന്നതുകൊണ്ട് തന്റെ ശരീരത്തോട് എന്താണ് അവർ ചെയ്യുന്നതെന്ന് അവനു ശ്രദ്ധയുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവർ അവനെ കുളിപ്പിച്ച് അലങ്കാരവസ്ത്രമുടുപ്പിച്ച് ഭക്ഷണവും കൊടുത്ത് ബലിക്കായി തയ്യാറാക്കി. ബലിപീഠത്തിൽവെച്ച് തലവെട്ടുന്നതിനു മുൻപ് ശ്രീകോവിലിൽനിന്ന് ഭദ്രകാളി സ്വയം ഇറങ്ങിവന്ന് കാപാലികരുടെയെല്ലാം തലവെട്ടിക്കളഞ്ഞു.

ഇങ്ങിനെ മഹത്തുക്കളായ സജ്ജനങ്ങളുടെ നേർക്കു പ്രയോഗിക്കുന്ന ദുഷ്ടതകൾ മനുഷ്യനെ തിരിച്ചടിക്കുമെന്ന് മനസ്സിലാവുന്നു. സദാ ജാഗരൂകമായി സംരക്ഷണായുധങ്ങളുമായി നിലകൊള്ളുന്ന ഭഗവാൻ തന്റെ ഭക്തനെ എല്ലാവിധ ആപത്തുകളിൽനിന്നും രക്ഷിക്കും എന്നതിൽ അത്ഭുതമെന്താണുള്ളത്? സ്വയം മായാമോഹിതനായി ശരീരവുമായി ഐക്യഭാവം കൊള്ളാത്ത ഭക്തൻ ആത്മസാക്ഷാത്കാരം നേടിയവനും, ശത്രുതയില്ലാത്തവനും സർവ്വചരാചരങ്ങൾക്കും സുഹൃത്തുമാണ്.

സ്ഥൌല്യം കാർശ്യം വ്യാധയ ആധയശ്ച
ക്ഷുത്തൃഡ് ഭയം കലിരച്ഛാ ജരാ ച
നിദ്രാ രതിർമ്മന്യുരഹംമദ: ശുചോ
ദേഹേന ജാതസ്യ ഹി മേ ന സന്തി **(5-10-10)**

ശുകമുനി തുടർന്നു: ഭരതൻ ഇങ്ങിനെ അലഞ്ഞുതിരിയുന്ന സമയത്ത് രഹുഗുണൻ എന്നുപേരായ ഒരു രാജാവ് (സിന്ധുവിൻേറയും സൗവീരയുടേയും ഭരണാധികാരി) തൻെറ കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നും കപിലമുനിയുടെ പർണ്ണശാല തേടി പുറപ്പെടുകയായിരുന്നു. മുനിയിൽനിന്നും ആത്മീയോപദേശം നേടുക എന്നതായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിൻെറ ലക്ഷ്യം. പല്ലക്കിലായിരുന്നു യാത്ര. പല്ലക്കു ചുമക്കാൻ ഒരാൾകൂടി വേണമെന്ന് സേവകർ ആലോചിച്ചിരിക്കുമ്പോഴാണ് ഭരതനെ കണ്ടുമുട്ടുന്നത്. അവരുടെ കൂടെ പല്ലക്കു ചുമക്കാൻ ഭരതൻ നാലാമനായി കൂടി. ശരീരത്തിനു കിട്ടുന്ന ജോലിയേതും മടികൂടാതെ ഭരതൻ സ്വീകരിച്ചു. പല്ലക്കു ചുമന്ന് നടക്കുമ്പോൾ ഭൂമിയിലെ കീടങ്ങളെ ഉപദ്രവിക്കാതിരിക്കാൻ ഭരതൻ ഇടക്കിടക്ക് ചാടിമാറിക്കൊണ്ടിരുന്നു. രാജാവിന് ഇതു വലിയ ശല്യമായിത്തീർന്നു.

മറ്റുചുമട്ടുകാർ ഭരതനെതിരെ രാജാവിനോട് പരാതി പറഞ്ഞു. രാജാവ് അവനെ ശകാരിച്ച് ശാസനാരൂപത്തിൽ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു "തടിച്ചു കൊഴുത്ത് ആരോഗ്യവാനായ നീ തളർന്നു പോയെന്നോ ?. ജോലി ഉചിതമായി ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ യജമാനനെന്ന നിലയിൽ നിന്നെ ഒരു പാഠം പഠിപ്പിക്കാനായി ശിക്ഷിക്കേണ്ടിവരും."

ഭരതൻ സൗമ്യനായി ഇതിനു മറുപടി പറഞ്ഞു. "ശരീരത്തിൻെറ തടി, മെലിച്ചിൽ, അസുഖങ്ങൾ, വിശപ്പ്, ദാഹം, ഭയം, കലഹം, മോഹം, ഉറക്കം, ഇന്ദ്രിയഭോഗം, ദേഷ്യം, പൊങ്ങച്ചം, ദു:ഖം എന്നിവയെല്ലാം ശരീരബോധവുമായി പിറന്നവനുള്ളതാണ്. എനിക്കതു ബാധകമല്ല. നിങ്ങൾ ഒരു യജമാനനാണെങ്കിലല്ലേ തൻെറ ജീവനക്കാരനോട് കൽപ്പിക്കാൻ കഴിയൂ. പക്ഷെ വേലക്കാരൻ, യജമാനൻ എന്നീ പദവികൾ ഒരിക്കലും നിജവും നിത്യവുമല്ല. അതെല്ലാം ചില മാമൂലുകളനുസരിച്ച് മനുഷ്യർ പ്രയോഗിക്കുന്ന പദങ്ങളാണ്. നിങ്ങൾക്കെന്നെ പഠിപ്പിക്കാൻ കഴിയുമോ? അതുകൊണ്ട് നിങ്ങൾക്കെന്താണ് നേട്ടം?" ഭരതൻ പല്ലക്കു ചുമക്കൽ തുടർന്നു.

ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട് രാജാവ് പല്ലക്കിൽ നിന്നിറങ്ങി ഭരതൻെറ കാൽക്കൽ വീണു ചോദിച്ചു. "അങ്ങാരാണ് ? വേഷപ്രച്ഛന്നനായി നടക്കുന്ന അങ്ങ് കപിലമുനി തന്നെയാണോ എന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു. ശരീരവുമായി പിറന്നവനെന്നും ആത്മാവുമായി പിറന്നവനെന്നും രണ്ടുതരത്തിൽ ആളുകൾ ഉണ്ടെന്ന് അങ്ങ് പറഞ്ഞു. അരിവെയ്ക്കുമ്പോൾ തീയിൻെറ ചൂട്, അരി, കലം, വെള്ളം എന്നിവയെ എല്ലാം ബാധിക്കുന്നതുപോലെ ശരീരവുമായി ചേരുന്നതുകൊണ്ട് ആത്മാവിനേയും വിശപ്പുദാഹങ്ങൾ ബാധിക്കുകയില്ലേ? ഒരു രാജാവ് തൻെറ കടമകൾ ചെയ്യുന്നതിലൂടെ ഭഗവാനെ പ്രീതിപ്പെടുത്തുകയല്ലേ ചെയ്യുന്നത്? തൻെറ പ്രജകളെ പഠിപ്പിച്ച് കൽപ്പനയനുസരിപ്പിക്കുക എന്നത് രാജധർമ്മം തന്നെയാണല്ലോ. എൻെറ ധിക്കാരത്തെ അങ്ങ് പൊറുത്താലും. മഹൽപുരുഷന്മാരെ അപമാനിക്കുന്നവന് നാശമാണ് ഫലമെന്നെനിക്കറിയാം. ദയവു ചെയ്ത് എനിക്കറിവു തന്നാലും."

ഗുണാനുരക്തം വ്യസനായ ജന്തോ: ക്ഷേമായ നൈർഗുണ്യമഥോ മന: സ്യാത്
യഥാ പ്രദീപോ ഘൃതവർത്തിമശ്നൻ ശിഖാ: സധൂമാ ഭജതി ഹ്യന്യദാ സ്വം
പദം തഥാ ഗുണകർമ്മാനുബദ്ധം വൃത്തീർമ്മന: ശ്രയതേ/ന്യത്ര തത്ത്വം (5-11-8)

ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായ ഭരതൻ മറുപടിയായി പറഞ്ഞു: "അജ്ഞാനിയെങ്കിലും അറിവുള്ളവനേപ്പോലെയാണ് അങ്ങു സംസാരിക്കുന്നത്. വിവരമുള്ളവർ ലൗകീകതയും ആത്മീയതയും തമ്മിൽ ആശയക്കുഴപ്പം പ്രകടിപ്പിക്കയില്ല. ലൗകീകപ്രശ്നങ്ങളും സത്യം തേടിയുള്ള ആത്മീയാന്വേഷണവും രണ്ടും രണ്ടാണ്. ധർമ്മശാസ്ത്രാദികളിലെ പ്രവചനങ്ങളും അനുശാസനങ്ങളും അജ്ഞാനിയെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം ഒരടഞ്ഞ പുസ്തകം മാത്രമാണ്. ലൗകീകജീവിതവും ധർമ്മനിഷ്ഠമായ ചടങ്ങുകൾ പോലും, വെറും സ്വപ്നം പോലെയും സ്വപ്നജീവിതം പോലെയും അപ്രധാനമാണെന്ന് അവർ മനസിലാക്കുന്നില്ല.

ത്രിഗുണങ്ങളാൽ നിബദ്ധമായ മനസ്സ് ഒരുവനെ നന്മതിന്മകളിലേയ്ക്കും അതിൻെറ പരിണിത ഫലങ്ങളിലേയ്ക്കും നയിക്കുന്നു. സൂക്ഷ്മശരീരത്തിൻെറ പതിനാറു കലകളിലൊന്നായ മനസ്സ്, ഗുണങ്ങളാൽ ചഞ്ചലമാക്കപ്പെട്ട് കാമം, ക്രോധം, ലോഭം, മോഹം എന്നിവയെ യഥേഷ്ടം കടന്നു പോവാൻ അനുവദിക്കുന്നു. യഥാർത്ഥത്തിൽ മനസ്സ് ഉയർന്നതും താഴ്ന്നതുമായ പലേ ജീവജാലങ്ങളായി പുനർജനിക്കുകയത്രേ ചെയ്യുന്നത്. ഇങ്ങിനെ, മനസ്സുപ്രവർത്തിക്കുന്നവർക്കു മാത്രമേ സ്വപ്നവും ജാഗ്രാവസ്ഥയും തൽഫലമായുണ്ടാവുന്ന സുഖദു:ഖങ്ങളും അനുഭവവേദ്യമാവുന്നുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടാണ് ജ്ഞാനികൾ മനസ്സാണ് ബന്ധനത്തിനും മുക്തിക്കും കാരണമാ യിട്ടുള്ളത് എന്ന് പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഏതു മനസ്സാണോ വൈകാരികമായി ചാഞ്ചല്യമാർന്നത്, അതിന് ദു:ഖം നിശ്ചയം. എന്നാൽ ഈ അവസ്ഥയിൽനിന്നും ഉയർന്ന മനസ്സിൽ ശാന്തിയും നിർവൃതിയും ഉദയം ചെയ്യുന്നു. നിലവിളക്കിലെ തീനാളവും പുകയും അതിലെ എണ്ണയോട് ചേർന്നിരിക്കുമ്പോൾ മാത്രമേയുള്ളൂ. എണ്ണയിൽനിന്ന് വിട്ടകന്നാൽ തിനാളത്തിന് പൂർവ്വാവസ്ഥയിലേക്ക് (നിർവ്വാണപദം) മടങ്ങാമല്ലോ. ഇങ്ങിനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും പ്രകൃതി സമ്പ്രദായങ്ങളാൽ അസ്വസ്ഥമാക്കപ്പെട്ട മനസ്സ് പലവിധ കർമ്മങ്ങളാൽ ബന്ധിതമാണ്. ഇതിൽനിന്നും മോചിതമായാൽ അത് സത്യത്തിൽ വിലീനമാവുന്നു.

മനസ്സിന് പതിനൊന്ന് അവസ്ഥാവിശേഷങ്ങളാണുള്ളത്. പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളിലൂടെ മനസ്സ് ബാഹ്യവസ്തുക്കളെ അനുഭവിച്ചറിയുന്നു. അഞ്ച് കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളിലൂടെ ലൗകീക കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ടിക്കുന്നു. ഞാൻ, എൻേറത് എന്ന് സ്വശരീരത്തോട് തോന്നുന്ന മമതയാണ് പതിനൊന്നാമത്തെ അവസ്ഥതയായ അഹങ്കാരം. മനസ്സിൻെറ ഈ പതിനൊന്ന് അവസ്ഥകളാണ് കർമ്മങ്ങളായും മറ്റുപല ഭേദഗതികളായും മാറുന്നത്. പക്ഷെ, ഈ അവസ്ഥകൾക്ക് സ്വന്തമായ നിലനിൽപ്പില്ല. ഒന്നു മറ്റൊന്നിനെയുണ്ടാക്കിയെടുക്കുന്നുമില്ല. ഇതിൻെറയെല്ലാം പിന്നിൽ ഉൺമയായിട്ടുള്ളത് സാക്ഷീ ബോധം (ക്ഷേത്രജ്ഞൻ) മാത്രമാണ്. ഈ സാക്ഷിയാകട്ടെ, മനസ്സിൻെറ സമ്പ്രദായങ്ങളിലോ മാറ്റങ്ങളിലോ ഭാഗഭാക്കാവുന്നില്ല. ക്ഷേത്രജ്ഞൻ സനാതനവും, ആത്മദീപ്തവും, അജവും പരമമായതും. നാരയണനെന്നും വാസുദേവനെന്നും അറിയപ്പെട്ട് സ്വേച്ഛയാൽ സർവ്വചരാചരങ്ങൾക്കുള്ളിലും വർത്തിച്ച് ആത്മനിയന്ത്രണാധിപനുമായി വിരാജിക്കുന്നവനും ആകുന്നു. എപ്പോഴാണോ ഒരുവൻ തൻെറ ഏറ്റവും വലിയ ശത്രുക്കളായ കാമക്രോധാദികളെ ജയിക്കുന്നത് അപ്പോഴാണ് മനസ്സ് അവസ്ഥാന്തരങ്ങളിൽ നിന്നും രക്ഷപ്രാപിക്കുന്നത്. എന്നിട്ട് ഭഗവൽപ്പാദങ്ങളിലും ഗുരുപാദങ്ങളിലും സ്വയം അർപ്പിക്കുമ്പോഴാണ് അവൻ മുക്തിപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നത്."

ജ്ഞാനം വിശുദ്ധം പരമാർത്ഥമേകമനന്തരം ത്വ ബഹിർ ബ്രഹ്സത്യം
പ്രത്യക്പ്രശാന്തം ഭഗവച്ഛരബ്ദസംജ്ഞം യദ്വാസുദേവം കവയോ വദന്തി (5-12-11)
രഹൂഗണൈ തത്തപസാ നയാതി ന ചേജ്യയാ നിർവ്വപണാദ് ഗൃഹാദ്വാ
നച്ഛന്ദസാ നൈവ ജലാഗ്നി സൂരൈർവ്വിനാ മഹത്പാദരജോऽഭിഷേകം (5-12-12)

രഹൂഗണൻ പറഞ്ഞു: "അല്ലയോ ദിവ്യനായ മഹാത്മാവേ, അങ്ങ് ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരം നേടിയ യോഗിവര്യൻ തന്നെ. അവിടുത്തെ ചുണ്ടുകളിൽനിന്നു വീഴുന്ന അമൃതസമാനമായ വാക്കുകൾ എനിക്ക് വലിയ സമാധാനം തരുന്നു. ആത്മാവിനെപ്പറ്റി എനിക്കുണ്ടായിരുന്ന അറിവ് തെറ്റായിരുന്നു വെന്ന് എനിക്കിപ്പോൾ ബോദ്ധ്യമായി. എങ്കിലും അങ്ങയുടെ പ്രസ്താവനയുടെ അർത്ഥം മുഴുവനായി ഗ്രഹിക്കാൻ എനിക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഇഹലോകലൗകീകതയുടെ തലത്തിൽവെച്ചു നോക്കുമ്പോൾ കർമ്മങ്ങൾ ആപേക്ഷികമായി സാധുതയുള്ളതാണെങ്കിലും അവയ്ക്കവയുടെ ശരിയായ ഉൺമയെ തേടുന്ന പരീക്ഷണങ്ങളെ ജയിക്കാൻ കഴിയില്ല എന്ന് അങ്ങു പറഞ്ഞുവല്ലോ. "

ഭരതൻ പറഞ്ഞു: "രാജൻ, ഭൂമിയിലെ എല്ലാ ശരീരങ്ങളും ഭൂമിയാൽത്തതന്നെ നിർമ്മിതങ്ങളാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയാലും. ഭൂമിയുടെ ഒരു കഷണം പല്ലക്കിനു മുകളിൽ. മറ്റു കഷണങ്ങൾ പല്ലക്കു ചുമക്കാൻ. ഇങ്ങിനെ, കേവലമായ മൺകട്ടയാണെങ്കിലും പല്ലക്കിനു മുകളിൽ കയറിയിരുന്ന് താനൊരു രാജാവാണെന്ന് വൃഥാ അഭിമാനിച്ച്, നിങ്ങളെ ചുമന്നു കൊണ്ടുനടക്കാൻ പണിയേൽപ്പിച്ച പാവങ്ങളോട് നിങ്ങൾ മോശമായ രീതിയിൽ പെരുമാറുന്നു. അവരോട് സഹതാപം തോന്നേണ്ടുന്നതിനു പകരം അവരെ നിന്ദിക്കുന്നു. ഇഹലോകത്തിലെ കർമ്മങ്ങളുടെ നിജാവസ്ഥയെപ്പറ്റിയുള്ള തെറ്റിദ്ധാരണ നീക്കാൻ, എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും ഭൂമിയുടെ തന്നെ ഉൽപ്പന്നങ്ങളാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയാൽ മതി. അതേ മണ്ണിലേക്ക് തന്നെ, തങ്ങൾ ചെയ്ത എല്ലാ കർമ്മങ്ങളുമായി അവസാനം എല്ലാവരും മടങ്ങുകയും ചെയ്യും. ഈ ഭൂമിതന്നെ അതിസൂക്ഷ്മമായ അണുക്കളാൽ നിർമ്മിതമത്രേ. ഈ അണുക്കളുടെ വിവിധതരത്തിലുള്ള സങ്കലനത്തെപ്പറ്റി നമ്മൾ നിയമതത്വങ്ങൾ ഊഹിച്ചുണ്ടാക്കി, വസ്തു, ദ്രവ്യം ഇവയുടെ ഉൽപ്പത്തിയെപ്പറ്റി വിശദീകരണങ്ങൾ നൽകുന്നു. കാരണം, നമ്മുടെ അന്വേഷണബുദ്ധിക്ക് ഇത്തരത്തിലുള്ള വിശദീകരണങ്ങൾ ആവശ്യമാണ്. ഇവയെല്ലാം അജ്ഞതയുടെ ഫലമത്രേ. മെലിഞ്ഞത്, തടിച്ചത്, ചെറുത്, വലുത്, ചരം, അചരം, വസ്തു, പ്രകൃതി, സമയം, കർമ്മം തുടങ്ങിയവയെക്കുറിച്ചെല്ലാമുള്ള വിശദീകരണങ്ങളും നിയമങ്ങളും വാസ്തവത്തിൽ അജ്ഞതാജന്യമാണ്. കാരണം ഇവയെല്ലാം ദ്വന്ദതയെയാണല്ലോ കാണിക്കുന്നത്.

ശരിയായ സത്യമെന്തെന്നാൽ, പരമബോധം മാത്രമെ നിലനിൽക്കുന്നതായുള്ളൂ. അതിന് അകവും പുറവും ഇല്ല. തികച്ചും ശാന്തവും പരിപൂർണ്ണവുമാണത്. ഭഗവാൻ എന്നറിയപ്പെടുന്നതും, വാസുദേവനെന്ന് ഋഷികൾ വിളിക്കുന്നതും അതുതന്നെയാണ്. ഇതറിയാൻ തപസ്സനുഷ്ഠിച്ചിട്ടോ യാഗകർമ്മങ്ങൾ നടത്തിയിട്ടോ കാര്യമില്ല. ഗൃഹസ്ഥജീവിതം ഉപേക്ഷിച്ചതുകൊണ്ടോ വേദപാഠങ്ങൾ ഉരുവിട്ടതുകൊണ്ടോ ഫലമില്ല. ജലം, അഗ്നി, സൂര്യൻ എന്നിവയെ പൂജിച്ചതുകൊണ്ടും ഫലമില്ല. എന്നാൽ ദിവ്യരും മഹാത്മാക്കളുമായ യോഗിവര്യന്മാരുടെ പാദരേണുക്കളാൽ പരിപാവനമാക്കപ്പെട്ടവർ, അവരുടെ സാമീപ്യഗുണത്താൽ ലൗകീകത നശിച്ച് ഭഗവൽമഹത്വങ്ങളും, അവതാരകഥകളും, അപദാനങ്ങളും പാടുന്നതിലൂടെ മാത്രമെ അജ്ഞത നീങ്ങുകയുള്ളൂ. ഞാൻ, പൂർവ്വജന്മത്തിൽ ഭരതൻ എന്ന പേരായ ഒരു രാജാവയിരുന്നു. ഒരു മാൻപേടയോടുള്ള മമതയാൽ അടുത്ത ജന്മത്തിൽ മാനായി ജനിച്ച എനിക്ക് ഭഗവൽകൃപയാൽ ആത്മബോധമുണ്ടായിരുന്നതു കൊണ്ട് ദിവ്യന്മാരുടെ സഹവാസവും ഭഗവൽപൂജയും ലഭ്യമായി. മൃഗമായിരുന്നുവെങ്കിലും എനിക്കെല്ലാം ഓർമ്മയുണ്ടായിരുന്നു. ഈ ജന്മത്തിൽ എൻെറ ഉൺമയെ മറച്ചുകൊണ്ട് ഞാൻ നടക്കുകയാണ്. രാജാവേ, ദിവ്യരും മഹത്തുക്കളുമായവരുടെ സത്സംഗം വഴി, വിജ്ഞാനത്തിൻെറ വാൾമുനയാൽ ലൗകീകതയുടെ കെട്ടുപാടുകൾ അറുത്തു കളഞ്ഞാലും.

മനസ്വിനോ നിർജ്ജിതദിഗ്ഗജേന്ദ്രാ മമേതി സർവ്വേ ഭുവി ബദ്ധവൈരാ:
മൃധേ ശയീരന്ന തു തദ്വ്രജന്തി യന്ന്യസ്ത ദണ്ഡോ ഗതവൈരോ/ഭിയാതി (5–13–15)
രഹൂഗുണ ത്വമപി ഹ്യധ്വനോ/സ്യ സംന്യസ്തദണ്ഡ: കൃതഭുതമൈത്ര:
അസജ്ജിതാത്മാ ഹരിസേവയാ ശിതം ജ്ഞാനാസിമാദായ തരാതിപാരം (5–13–20)

ദിവ്യബ്രാഹ്മണനായ ഭരതൻ തുടർന്നു: വ്യാപാരികളുടെ ഒരുകൂട്ടം സ്വത്തന്വേഷിച്ച് ലൗകീകാസ്തിത്വത്തിന്റെ വനത്തിൽ അലഞ്ഞുതിരിയുന്നു. ആറ് കൊള്ളക്കാർ അവരെ ആക്രമിക്കുന്നു. ചെന്നായ്ക്കളും കൃമികീടങ്ങളും അവരെ ശല്യപ്പെടുത്തുന്നു. മേഘങ്ങൾക്കിടയിൽ ഒരു നഗരം കണ്ട് അവരതിലെ വീടുകളിലും സ്വത്തുക്കളിലും അതീവ മമതയോടെ ജീവിക്കുന്നു. വിശക്കുമ്പോൾ പരസ്പരം യാചിച്ചും അശുദ്ധ വൃക്ഷങ്ങളിലെ ഫലം ഭക്ഷിച്ചും അവർ ജീവിക്കുന്നു. ദാഹമടക്കാൻ ഒരു മരീചികയോ വെള്ളമില്ലാത്ത പൊയ്കയോ തേടി അവരലയുന്നു. കാട്ടുതീയുടെ തീവ്രതയിൽ അവർക്ക് എല്ലാം നഷ്ടമാവുന്നു. സ്വത്തെല്ലാം നഷ്ടപ്പെട്ട് അവർക്ക് ബോധക്ഷയം സംഭവിക്കുന്നു. അവർക്ക് ഒരു മല കയറണമെന്നാഗ്രഹമുണ്ടെങ്കിലും കാലുകളിൽ പുണ്ണു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. തേനീച്ചക്കൂട്ടിൽ നിന്ന് അവർ തേനെടുക്കാൻ തുനിയുമ്പോൾ അവയുടെ കുത്തേറ്റ് വേദനയോടെ പുളയുന്നു. ഒരിറ്റു തേൻ കിട്ടിയാലോ, മറ്റുള്ളവരത് തട്ടിക്കൊണ്ടുപോവുന്നു. അവർ പരസ്പരം കച്ചവടത്തിലേർപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ അത്യാഗ്രഹം കൊണ്ട് പരസ്പരം ശത്രുതയിലെത്തുന്നു. മറ്റുള്ളവന്റെ സ്വത്താഗ്രഹിച്ച് അതു കിട്ടാതാവുമ്പോൾ ഇച്ഛാഭംഗം വരുന്നു. അവർ ചിലപ്പോൾ വൈവാഹിക ജീവിതത്തിൽ ഏർപ്പെടുന്നു. മരിച്ചുപോയ സഹയാത്രികരെ വിട്ടിട്ട് നവജാതരേയും കൂട്ടി ലക്ഷ്യമേതുമില്ലാത്ത, അവസാനം കാണാത്ത ഈ അലച്ചിൽ അവർ തുടർന്നു കൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു.

മനസ്സുറപ്പുള്ളവർ പോലും, ലോകത്തെ കീഴടക്കി മണ്ണിൽ കിടന്നുകൊണ്ട് 'ഇതെന്റേത്' എന്ന തീവ്ര മമതയാൽ കഴിഞ്ഞു കൂടുന്നു. ഇതേ മണ്ണിനു വേണ്ടി അവർ പരസ്പരം വെറുത്തു കഴിയുന്നവരത്രെ. വെറുപ്പുപേക്ഷിച്ച സജ്ജനങ്ങൾ എത്തുന്നിടത്ത് ഇവർ എത്തുകയില്ല. അവർ കിളികൾ മധുരമായി ചിലയ്ക്കുന്ന ചിലേയിടങ്ങളിൽ ചെന്നുചേർന്ന് അവിടവുമായി വിട്ടുപോരാനാവാത്ത അടുപ്പത്തിലാവുന്നു. ചിലപ്പോൾ ചില മൃഗങ്ങളുമായി സൗഹൃദത്തിലാവുന്നു. പിന്നീടവയെ വിട്ട് ഒരു കുരങ്ങനെ കൂട്ടു പിടിക്കുന്നു. ചിലപ്പോൾ മലയിടുക്കുകളിൽ കാലിടറിവീണ് ഏതെങ്കിലും പുൽത്തുരുമ്പിൽ പിടിച്ച്, തിരികെ കയറിവരാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ വനപാതയിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്നവർക്ക് അവരുടെ ജീവിതത്തിന്റെ പരമോന്നതലക്ഷ്യത്തിൽ എത്തുക അസാദ്ധ്യം.

രഹൂഗുണാ, നിങ്ങൾ ഈ വനപാതയിലാണിപ്പോൾ സഞ്ചരിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് മനസ്സിൽനിന്ന് അക്രമവാസന കളഞ്ഞ് സർവ്വജീവികളുടേയും സുഹൃത്താവുക. നിർമ്മമതയുടെ മാനസീകഭാവത്തോടെ ഭഗവാൻ ഹരിയുടെ ഭക്തനാവുക. വിവേകത്തിന്റെ പടവാളു വീശിക്കൊണ്ട് ജിവിതലക്ഷ്യത്തിലേക്ക് എത്തിച്ചേരുക. ”

വെറും ഒരു മണിക്കൂർ നേരം ഭരതനുമായുണ്ടായ സത്സംഗത്താൽ രാജാവിന്റെ സംശയങ്ങൾ നീങ്ങി, വിവേകമുദിച്ചു. തന്നെനിന്ദിച്ച രാജാവിന് ആത്മോപദേശം നൽകിയ ഭരതൻ പ്രയാണം തുടർന്നു. രഹുഗുണനാകട്ടെ അജ്ഞത നീങ്ങി ശരീരാസക്തിവിട്ട് ആത്മീയതയുടെ പാതയിൽ ജീവിതം നയിച്ചു പോന്നു.

ഏകദാ഻സത്പ്രസംഗാന്നികൃതമതിർവ്യുദകസ്രോത: സ്ഖലനവത്
ഉഭയതോ഻പി ദു:ഖദം പാഖണ്ഡമഭിയാതി (5–14–13)

കഥാരൂപത്തിൽ പറഞ്ഞ കാര്യത്തെ വിശദീകരിക്കാൻ പരീക്ഷത്തു രാജാവ് അഭ്യർത്ഥിച്ചതനുസരിച്ച് ശുകമുനി ഇങ്ങിനെ തുടർന്നു: ഇന്ദ്രിയാനുഭവങ്ങൾ കൊണ്ടു നിറഞ്ഞലോകം, മായാബന്ധനത്താൽ മനുഷ്യൻ അലഞ്ഞുനടക്കുന്ന വനപാത തന്നെയാണ്. കച്ചവടക്കാർ സ്വത്തുണ്ടാക്കാനായി പലേ വ്യാപാരങ്ങളിലേർപ്പെടുന്നതുപോലെ മനുഷ്യൻ പലേവിധ കർമ്മങ്ങളിൽ വ്യാപൃതനായിരിക്കുന്നു. കടന്നുപോകുന്ന വഴികളിൽ പലേ പ്രശ്നങ്ങളും തടസ്സങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടുപോലും ശരിയായ പാതയേതെന്ന് തിരിച്ചറിയുവാൻ അവനു കഴിയുന്നില്ല. വഴിയിൽ വെച്ച് ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ അവൻെറ വിവേകത്തെ അപഹരിച്ച് കടന്നുകളയുന്നു. ഇന്ദ്രിയങ്ങളത്രേ കാട്ടുകൊള്ളക്കാർ. ധർമ്മാധിഷ്ഠിതമായതുമാത്രമേ സ്വത്ത് എന്ന് പറയാനാവൂ. ഈ ധർമ്മമാകട്ടെ ഭഗവദ്ഭക്തിയിൽ അധിഷ്ഠിതവുമാണ്. അത്തരം ധർമ്മം മാത്രമേ ഇഹലോകത്തിൽ സന്തുഷ്ടിയുളവാക്കുന്നുള്ളൂ. എങ്കിലും ലൗകീകതയിൽ മുങ്ങിയ മനുഷ്യർ ധർമ്മത്തിനെതിരായ പാതയിലേക്ക് നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളാണവരെ അങ്ങോട്ട് നയിക്കുന്നത്.

ലൗകീകജീവിതമെന്ന വനത്തിൽ, സ്വന്തം ഭാര്യയും കുട്ടികളും പോലും ഒരുവൻെറ സ്വത്ത് അപഹരിച്ചെടുക്കുന്നു. മതപരമായ ചടങ്ങുകളും യാഗങ്ങളും പോലും അവന് നിതാന്തമായ ശാന്തതയും സന്തോഷവും നൽകുന്നില്ല. തിന്മയുടെ പൂച്ചെടികൾ അവൻെറ ജീവിതപാതയിൽ വീണ്ടും വിണ്ടും വളർന്നു വരുന്നു. എത്ര ഉഴുതുമറിച്ചിട്ടും നശിക്കാത്ത കളകൾ പോലെ ശക്തമാണവ. വേരുകൾ അപ്പാടെ നശിപ്പിച്ചെങ്കിൽ മാത്രമേ കളകളുടെ വളർച്ച തടയുവാനാവൂ. മരുഭൂമിയിലെ മരുപ്പച്ച തേടിയുള്ള പ്രയാണം പോലെ അജ്ഞാനിയായ മനുഷ്യൻ ഇന്ദ്രിയസുഖത്തിനു പിന്നാലെ പരക്കം പായുന്നു. എല്ലാ തിന്മകളുടേയും അടിസ്ഥാനമായ സ്വർണ്ണത്തിനു വേണ്ടി അവൻ മത്തുപിടിച്ചലയുന്നു. ഗൃഹം, സ്വത്ത് എന്നിങ്ങിനെയുള്ള ക്ഷണപ്രഭാചഞ്ചലവും അശാശ്വതങ്ങളുമായ വസ്തുക്കളുമായുള്ള മമത മൂലം അന്ധമായി അവയ്ക്കു വേണ്ടി അലഞ്ഞുനടന്ന് വിലപിടിപ്പേറിയ മനുഷ്യജന്മം പാഴാക്കുന്നു. സർവ്വസാക്ഷിയായ ജഗദീശ്വരൻെറ ദൃഷ്ടി എങ്ങുമുണ്ടെന്ന സത്യം മറന്നുകൊണ്ട് അവൻ സ്ത്രീക്കു പിറകേ കാമാതുരനായും അലയുന്നു.

വല്ലപ്പോഴുമൊക്കെ ഈ ഇന്ദ്രിയസുഖഭോഗങ്ങളുടെ ക്ഷണികതയെപ്പറ്റി അവന് ഉൾക്കാഴ്ച്ചയുണ്ടാവുന്നു. എന്നാൽ പെട്ടെന്നു തന്നെ സുഖഭോഗങ്ങളുടെ പ്രേരണ അവനെ ആ ചിന്തകളിൽനിന്നു പിൻവലിക്കുന്നു. പോയ ജന്മങ്ങളിലാർജ്ജിച്ച പുണ്യഫലമായി ഈ സുഖമെല്ലാം തീർന്നു കഴിയുമ്പോൾ ഈശ്വരനേയും ധർമ്മത്തേയും അഭയം പ്രാപിക്കുന്നതിനു പകരം അവൻ മറ്റു മനുഷ്യരേയാണ് അഭയം പ്രാപിക്കുന്നത്. അവൻ ചിലപ്പോൾ നാസ്തികരുടെ കൂടെ ചേർന്ന് നികൃഷ്ടരായ അവരാൽ നയിക്കപ്പെട്ട് മോഹിതനായി ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും പറയാൻ പോലും വയ്യാത്തത്ര ദുരിതങ്ങൾ അനുഭവിക്കാനിടയാവുന്നു.

അവൻ തൻെറ സ്വത്തിനോട് അമിതമായ മമതയോടെയിരിക്കുന്നു. അത് നഷ്ടപ്പെടുമ്പോൾ സ്വന്തം മാതാപിതാക്കളുടേയൊ കുട്ടികളുടേയോ പോലും സ്വത്ത് അപഹരിക്കാൻ അവന് മടിയില്ലാതാവുന്നു. സമൃദ്ധിയെല്ലാം പോയി നശിച്ച വീട് അവന് കത്തിനശിച്ച കാടുപോലെയാവുന്നു. മാത്രമല്ലാ, രാജാവിന് നികുതിയും കൊടുത്ത് തൻെറ സ്വത്തെല്ലാം നഷ്ടപ്രായമാവുമ്പോൾ അവൻ 'ചത്തതിനൊക്കുമേ ജീവിച്ചിരിക്കിലും' എന്ന മട്ടിലുമിരിക്കുന്നു.

യദിദം യോഗാനുശാസനം ന വാ ഏതദവരുന്ധതേ യന്ന്യസ്ത
ദണ്ഡാ മുനയ ഉപശമശീലാ ഉപരതാത്മന: സമവഗച്ഛന്തി (5-14-39)

ശുകമുനി തുടർന്നു: ചിലപ്പോൾ ലൗകീകരായ മനുഷ്യർ ശാസ്ത്രാധിഷ്ഠിതമായ അനുഷ്ഠാന കർമ്മങ്ങളിലേർപ്പെടുന്നു. എങ്കിലും അതവർക്ക് വലിയൊരു പർവ്വതം ചുമക്കുന്നതുപോലെ കഠിനമായി അനുഭവപ്പെടുന്നു. ചിലപ്പോൾ ദുഷ്പേരും അപമാനവും സഹിച്ച് അവന് ഉറക്കം പോലും നഷ്ടപ്പെടുന്നു. അന്ത:മില്ലാതെ നീങ്ങുന്ന ദുരിതങ്ങൾക്കിടയ്ക്ക് ഒരൽപ്പം സുഖഭോഗത്തിനായി അവൻ അന്യന്റെ സ്വത്തിലും പരസ്ത്രീകളിലും കൈവെക്കുന്നു. സുഖലാഭത്തിന് പകരം നിയമപാലകരുടേയോ സ്ത്രീകളുടെ ഭർത്താക്കന്മാരുടെയോ പ്രഹരമേൽക്കാനാണ് അവന് യോഗം. ഇങ്ങിനെയൊന്നും ഉണ്ടായില്ലെങ്കിൽ പോലും അവന്റെ സ്വത്തുക്കൾ ഒന്നും ശാശ്വതമായി നിലനിൽക്കുന്നില്ല. ഈ ലോകത്ത് സമ്പത്ത് ഒരിക്കലും ഒരാൾവശം ഇരിക്കുകയില്ല. അത് കൈമറിഞ്ഞ് പൊയ്ക്കൊണ്ടേയിരിക്കും. നിയമപരമായ വ്യാപാരങ്ങളി ലേപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവർ പോലും എതിരാളികളുടെ കുത്സിത പ്രവൃത്തികളാൽ ദുരിതമനുഭവിക്കാൻ ഇടവരുന്നു.

ഇങ്ങിനെ എണ്ണിയാലൊടുങ്ങാത്ത കഷ്ടപ്പാടുകൾ നിറഞ്ഞതാണ് ഇഹലോകജീവിതമെങ്കിലും ആത്മ നിയന്ത്രണമില്ലാത്ത മനുഷ്യൻ സ്ത്രീയെന്ന മായയാൽ ആകർഷിക്കപ്പെട്ട് അവളുടെ പ്രലോഭന ങ്ങൾക്കടിമയാവുന്നു. അവൻ, അവൾക്കുവേണ്ടി അടിമവേല ചെയ്യുന്നു. തന്റെ മക്കൾക്കും അവരുടെ ഭാര്യമാർക്കുമെല്ലാം വേണ്ടി അവൻ മോഹിതനായി ജോലി ചെയ്തുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. ഭഗവാന്റെ സൃഷ്ടികൾക്കാവശ്യമായ ഊർജ്ജമത്രേ സ്ത്രീ എന്നറിയപ്പെടുന്ന മായ.

വിഡ്ഢികളുടെ സ്വർഗ്ഗത്തിൽ കഴിഞ്ഞ് കാലം കടന്നുപോകുന്നത് അവനറിയുന്നില്ല. അവൻ നാസ്തിക സിദ്ധാന്തങ്ങളിൽ ആകൃഷ്ടനായി ജീവിക്കുന്നു. പിന്നീട് അവയുടെ മുഖംമൂടി പൊളിച്ചുമാറ്റി സത്യം വെളിപ്പെടുമ്പോൾ അവൻ ശരിയായ വിശ്വാസസംഹിതയിലേക്ക് തിരിയുന്നു. എങ്കിലും സത്സംഗത്തിനോ ദിവ്യപുരുഷന്മാരുമായുള്ള സഹവാസത്തിനോ അവന് സമയമില്ല. അവനപ്പോഴും സമ്പത്തും വിഷയാസക്തി യുമാണ് പ്രിയം.

വിധിവൈപരീത്യങ്ങൾ അവനെ ബാധിക്കുന്നു. ചിലപ്പോൾ അവൻ ധനവാൻ. ചിലപ്പോൾ തലചായ്ക്കാൻ ഇടം പോലുമില്ലാത്ത ഒരു ദരിദ്രവാസി. ദാരിദ്ര്യം ഒഴിവാക്കാൻ അവൻ ചിലപ്പോൾ വിവാഹം കഴിക്കുന്നു. കുറച്ച് കഴിഞ്ഞ് വിവാഹമോചനം നേടുന്നു. ലൗകീകജീവിതത്തിൽ ആരെങ്കിലും മരണപ്പെട്ടാൽ, കുറച്ചുപേർ ദു:ഖിക്കുകയും കരയുകയും ചെയ്യും. പിന്നീട് മൃതദേഹം മറവു ചെയ്യുന്നു. എന്നിട്ട് തങ്ങളുടെ പഴയ ജീവിതചര്യകൾ തുടരുന്നു. നന്മനിറഞ്ഞ ഒരുവൻ മാത്രമെ സത്യത്തിന്റെ പാതയിൽ പോവുന്നുള്ളൂ. അവൻ യോഗമാർഗ്ഗം സ്വീകരിക്കുന്നു. ലൗകീക ജീവിതാസക്തി ഉപേക്ഷിച്ച് മനസ്സ് ശാന്തമാക്കിയ മാമുനിമാർക്ക് മാത്രം പ്രാപ്യമായ ആ അത്യുന്നതപദത്തിനായി അവൻ പരിശ്രമിക്കുന്നു. രാജാക്കന്മാർ പോലും ദിഗ്വിജയം മോഹിച്ച് പടവെട്ടുമ്പോൾ മരിച്ചു വീഴുവാനാണ് അഭിലഷിക്കുന്നത്. കർമ്മമെന്ന പുൽത്തുരുമ്പിൽ പിടിച്ചുതൂങ്ങി അവൻ ജനനമരണചക്രത്തിൽ ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞു കൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു.

ഭരതൻ നയിച്ച ജീവിതം എത്ര ഉദാത്തമായിരുന്നു! ഒരു മാനിന്റെ ശരീരത്തിൽ ജിവിച്ചപ്പോഴും അദ്ദേഹം ഹരിഭക്തനായിരുന്നു. ഭരതന്റെ കഥ കേൾക്കുകയോ അത് മറ്റുള്ളവർക്കായി പറഞ്ഞു കൊടുക്കുകയോ ചെയ്യുന്ന ഏതൊരുവനും ആയുരാരോഗ്യസമ്പത്സമൃദ്ധിയും അവസാനം മോക്ഷപദവും ലഭിക്കുന്നതാണ്.

ഗയം നൃപ: ക: പ്രതിയാതി കർമ്മഭിര്യജ്വാഭിമാനീ ബഹുവിദ്ധർമ്മ ഗോപ്താ
സമാഗതാശ്രീ: സദസസ്പതി: സതാം സത്സേവകോfന്യോ ഭഗവത് കലാമൃതേ (5-15-9)
യത്പ്രീണനാദ്ബർഹിഷി ദേവതിര്യങ് മനുഷ്യ വീരുത്തൃണമാവിരിഞ്ചാത്
പ്രിയേതസദ്യ: സ ഹ വിശ്വജീവ: പ്രീത: സ്വയം പ്രീതിമഗാദ്ഗയസ്യ (5-15-13)

ശുകമുനി തുടർന്നു: ഭരതന്റെ പുത്രനായ സുമതി ഋഷഭന്റെ കാലടികളെ പിന്തുടർന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യപുത്രനാണ് ദേവതാജിത്. പിന്നെയുണ്ടായവർ ദേവദ്യുമ്നൻ, പരമേഷ്ടി, പ്രതീഹൻ, പ്രതിഹാർത്തൻ, അജൻ, ഭുമൻ, ഉദ്ഗീതൻ, പ്രശ്ടാവൻ, വിഭു, പ്രതുസേനൻ, നക്തൻ എന്നിവരാണ്. നക്തന്റെ പുത്രനാണ് ഗയൻ. ഗയൻ ഭഗവാന്റെ ഒരു അംശാവതാരം തന്നെയായിരുന്നു. തികഞ്ഞ നിസ്വാർത്ഥയോടെ തന്റെ കടമകൾ നിറവേറ്റി ഹൃദയവും മനസ്സും നിർമ്മലമാക്കിയ ഗയൻ തന്റെ പ്രജകളെ എല്ലാ രീതിയിലും സംരക്ഷിച്ചുപോന്നു. പുറത്തെ ശത്രുക്കൾ മാത്രമല്ല, ആന്തരശത്രുക്കളായ വിശപ്പിൽ നിന്നും ദാഹത്തിൽനിന്നും പ്രജകൾക്ക് രക്ഷയേകി. കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യുമ്പോൾ ഉചിതമായി ശിക്ഷിച്ചും മാനസീകമായി തളരുമ്പോൾ നർമ്മം കൊണ്ടും നല്ലവാക്കുപദേശിച്ചും അദ്ദേഹം അവരെ തെറ്റായ ചിന്താമാർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നും വ്യതിചലിപ്പിച്ചു. തന്റെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും പൂജകളായി ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിന്റെ കാൽക്കൽ സമർപ്പിച്ച് അദ്ദേഹം ജനനമരണചക്രത്തിന്റെ ബന്ധനത്തിൽ നിന്നും മുക്തി നേടി. പരംപൊരുൾ തന്നെയാണല്ലോ ഭഗവാൻ. തികച്ചും ഭഗവദ്ബോധത്തിൽ മുങ്ങിനിന്ന ഗയന് ഞാൻ, എന്റേത് എന്ന ഭാവനകളുണ്ടായിരുന്നില്ല. തന്റെ രാജ്യത്തേയും പ്രജകളേയും ഏറ്റവും ഉന്നതമായ രീതിയിൽ നയിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞു. അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി ജ്ഞാനികൾ ഇങ്ങിനെ വാഴ്ത്തുന്നു.

“ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിന്റെ ഉത്തമഭക്തനും, വിജ്ഞാനിയും, ധർമ്മപരിപാലകനും, ഐശ്വര്യ പ്രതാപങ്ങളുടെ സുഹൃത്തും, സത്സംഗസമ്മേളനങ്ങളുടെ നായകനും, പുണ്യപുരുഷന്മാരുടെ ദാസനുമായ ഗയനു തുല്യമായി മറ്റാരുണ്ട് !”

ഗയന്റെ കിരീടധാരണദിവസം ദക്ഷപുത്രികളും പുണ്യനദികളുകടെ അധിദേവതമാരും അഭിഷേക ത്തിനെത്തിയിരുന്നു. ഗയന്റെ നന്മയിലും മഹത്വത്തിലും മതിമറന്ന് ഭൂമീദേവി തന്റെ മടിത്തട്ടിൽനിന്നും മധുരഫലങ്ങൾ പ്രജകൾക്ക് നൽകി. വൈദീകകർമ്മങ്ങൾക്ക്, ആവശ്യപ്പെടാതെ തന്നെ ഉന്നത ഫലങ്ങളുണ്ടായി. മറ്റുരാജാക്കന്മാർ ഗയനെ പ്രകീർത്തിക്കുകയും മാമുനിമാർ അദ്ദേഹത്തെ അനുഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഭഗവാൻ ഗയന്റെ ഭക്തിസാധനയിൽ പ്രസാദിച്ചു. ഭഗവൽപ്രസാദമുണ്ടായാൽപ്പിന്നെ മറ്റെല്ലാവരേയും പ്രസാദിപ്പിച്ചു എന്നർത്ഥം. ദേവന്മാരും മനുഷരും എന്നു വേണ്ട സൃഷ്ടാവു മുതൽ പുൽക്കൊടിവരെയുള്ള ജീവജാലങ്ങളെല്ലാം പ്രസാദിതരായി.

ഗയന്റെ മകനാണ് ചിത്രരഥൻ. പിന്നീട് സാമ്രാട്ട്, മരീചി, ബിന്ദുമാൻ, മന്തു, ഭൗവന, ത്വഷ്ട, വ്യജ, എന്നിവരുമുണ്ടായി. അതിൽ വൃജന് നൂറ് പുത്രന്മാരും ഒരു പുത്രിയും. അവരിൽ ആദ്യത്തെയാൾ സത്യജിത്ത്. വൃജൻ തന്റെ വിജ്ഞാനത്താലും ഭരണനൈപുണ്യത്താലും പ്രിയവൃതന്റെ രാജവംശത്തിന് മഹത്വമേകി.

ന വൈ മഹാരാജ ഭഗവതോ മായാഗുണവിഭൂതേ: കാഷ്ഠാം മനസാ വചസാ വാധിഗന്തുമലം വിബുധായുഷാപി പുരുഷസ്തസ്മാത് പ്രാധാന്യേനൈവാ ഭൂഗോളകവിശേഷം നാമരൂപമാനലക്ഷണതോ വ്യാഖ്യാസ്യാമ: (5–16–4)

പരീക്ഷിത്ത് പറഞ്ഞു: ഭൂതലത്തിൻെറ വിസ്താരത്തെപ്പറ്റിയും അത് തരംതിരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതെങ്ങിനെയെന്നും എനിക്ക് വിശദമായി അറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ട്. അതിനെ ധ്യാനിച്ച് ഭഗവാൻെറ സ്ഥൂലരൂപമായ ദ്രവ്യശരീരത്തെക്കുറിച്ച് അറിവുണ്ടാവുന്നതിലൂടെ അവിടത്തെ സ്ഥായിസ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ച് എനിക്ക് അറിവുണ്ടാവും എന്നു തോന്നുന്നു.

ശുകമുനി പറഞ്ഞു: മഹാരാജൻ, വളരെയേറെക്കാലം ആയുസ്സോടെ ജീവിച്ചവനുപോലും തൻെറ ചിന്തയാലോ വാക്കുകളാലോ ഭഗവൽമായയുടെ വിപുലത പ്രകടമായി വർണ്ണിക്കുക അസാദ്ധ്യമത്രേ. അതുകൊണ്ട് ഭൂതലത്തിലെ ചില സുപ്രധാന കാര്യങ്ങളെപ്പറ്റി മാത്രം, അവയുടെ നാമം, രൂപം, വ്യാപ്തി, സ്വഭാവസവിശേഷതകൾ എന്നിവയടക്കം, നമുക്ക് വിവരിക്കാം.

നാം ജീവിക്കുന്ന ഈ ദ്വീപ്, ഏഴ് ദ്വീപുകളുടെ മദ്ധ്യത്തിലായി നിലകൊള്ളുന്നു. സകലവും ചേർന്ന് ഒരു താമരയായി സങ്കൽപ്പിച്ചാൽ അതിൻെറ മദ്ധ്യത്തിലെ മൊട്ടായി ഇതിനെ കണക്കാക്കാം. ഈ ദ്വീപിൽ എട്ട് പർവ്വതനിരകളാൽ തിരിക്കപ്പെട്ട ഒൻപത് വർഷങ്ങളുണ്ട്. അവയുടെ മദ്ധ്യത്തിലായുള്ളത് ഇലവ്രതവർഷം. ഇലവ്രതത്തിൻെറ നടുവിലായി സുവർണ്ണമായ മേരുപർവ്വതം സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. ഇലവ്രതത്തിൻെറ വടക്കായി നീലം, ശ്വേതം, ശൃംഗവനം ഇങ്ങിനെ മൂന്നു പർവ്വതനിരകളുണ്ട്. കൂടാതെ രമ്യകം, ഹിരൺമയം, കുരു ഇങ്ങിനെ മൂന്നു ഭൂഖണ്ഡങ്ങൾ. പുറത്തുള്ള നിരകൾ അകത്തുള്ളവയേക്കാൾ നീളത്തിൽ അൽപ്പം ചെറുതായി കാണപ്പെടുന്നു. ഇലവ്രതത്തിൻെറ തെക്ക് മൂന്ന് പർവ്വതനിരകളാണ്. നിഭാദം, ഹേമകൂടം, ഹിമാലയം, കൂടാതെ ഹരിവർഷം, കിമ്പുരുഷവർഷം, ഭാരതവർഷം എന്നിങ്ങിനെ മൂന്നു ഭൂഖണ്ഡങ്ങൾ. ഇലവ്രതത്തിൻെറ പടിഞ്ഞാറ് മാല്യവാൻ എന്ന പർവ്വതനിര. കിഴക്ക് നീലപർവ്വതം വരെ നീണ്ടുകിടക്കുന്ന ഗന്ധമാദനം. തെക്കായി നിഷാദ പർവ്വതം. ഇവ കേതുമാലം, ഭദ്രാശ്വം എന്നീ ഭൂഖണ്ഡങ്ങളുടെ അതിർനിരകളത്രേ.

മേരുപർവ്വതത്തിനു ചുറ്റും മന്ദര, മേരു, സുപാർശ്വ, കുമുദ എന്നിങ്ങിനെ നാലു മലകൾ. ഇവകളിൽ നാലു വലിയ മരങ്ങൾ. മാവ്, നെല്ലി, കദംബം, അരയാൽ കൂടാതെ പാല്, തേൻ, കരിമ്പുനീര്, വെള്ളം എന്നിവ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന നാലു തടാകങ്ങളും അവിടെയുണ്ട്. ഇതിലെ വെള്ളം കുടിക്കുന്ന ദേവതകൾക്കും മറ്റുള്ളവർക്കും അതിഭൗതികസിദ്ധികൾ സ്വായത്തമാണ്. നന്ദനം, ചൈത്രരഥം, വൈഭ്രാജം, മർവ്വതോഭദ്രം എന്നീ പേരുകളോടു കൂടിയ നാല് അലൌകീകങ്ങളായ ഉദ്യാനങ്ങളും അവിടെയുണ്ട്. മാമ്പഴത്തിൽ നിന്നുമിറ്റുവീഴുന്ന പഴച്ചാറ് അവിടത്തെ ഭൂമിയെ നനച്ച് സംപുഷ്ടമാക്കുന്നു. നദിക്കരയിലെ നെല്ലിമരങ്ങളിൽ നിന്നും വീഴുന്ന പഴച്ചാറ് മണ്ണും ചെളിയുമായി രാസപ്രവർത്തനം നടത്തി സ്വർണ്ണമുണ്ടാക്കുന്നു. കദംബമരത്തിൻെറ അഞ്ചു ശാഖകളിൽനിന്നും തേനൊഴുകുന്നു. ആൽമരത്തിൽനിന്നും അനേകം നദികൾ ഉത്ഭവിക്കുന്നു. ഈ നദികളിൽ നിന്നുള്ള പ്രസാദമധുരമായ തീർത്ഥമാചമിക്കുന്നവർക്ക് ആയുരാരോഗ്യവും സമ്പത്തും സന്തോഷവും ലഭ്യമത്രേ.

മേരുപർവ്വതത്തിൻെറ അടിത്തട്ടിലായി ഇരുപതു മലകൾ കൂടിയുണ്ട്. കിഴക്ക്, തെക്ക്, വടക്ക്, പടിഞ്ഞാറ് ദിക്കുകളിലെല്ലാം ഈരണ്ടു മലകൾ. മേരുപർവ്വതത്തിൻെറ ഏറ്റവും മുകളിലായി സൃഷ്ടികർത്താവായ ബ്രഹ്മദേവൻെറ നഗരം. അതിനുചുറ്റും മറ്റുദേവതകളുടെ നഗരങ്ങൾ ഓരോ ദിക്കിനേയും പരിപാലിച്ചു നിലകൊള്ളുന്നു.

നവസ്വപി വർഷേഷു ഭഗവാന്നാരായണോ മഹാപുരുഷ: പുരുഷാണാം
തദനുഗ്രഹായാത്മതത്ത്വവ്യൂഹേനാത്മനാദ്യാപി സംനിധീയതേ (5-17-14)
ഓംനമോ ഭഗവതേ മഹാപുരുഷായ സർവഗുണ
സംഖ്യാനായാനന്തായാവ്യക്തായ നമ ഇതി (5-17-17)

ശുകമുനി തുടർന്നു: ത്രിവിക്രമനായ ഭഗവാൻ വിഷ്ണു വലതുകാൽകൊണ്ട് ഭൂമി മുഴുവൻ അളന്ന ശേഷം സ്വർഗ്ഗമളക്കാൻ തൻെറ ഇടതുകാൽ ഉയർത്തവേ തൻെറ തള്ളവിരൽ കൊണ്ട് ദിവ്യാകാശത്തിൽ ഒരു തുളയുണ്ടാക്കി. ഇതിൽ നിന്നും നിർഗ്ഗമിക്കുന്ന അരുവി (വിശ്വപ്രകാശകിരണങ്ങൾ) ഭഗവതപദീ എന്ന പേരിലറിയപ്പെടുന്നു. ഭഗവാൻെറ താമരപ്പാദങ്ങളുടെ സ്പർശനം കൊണ്ട് ധന്യമാണല്ലോ അത്. ധ്രുവനക്ഷത്രം ഈ കിരണങ്ങളെ തൻെറ തലയിലേറ്റുന്നു. പിന്നീട് ധ്രുവനെ ചുറ്റുന്ന സപ്തർഷികളും ഈ പുണ്യകിരണങ്ങളെ കൈകൊള്ളുന്നു. വീണ്ടും താഴേക്കിറങ്ങിവന്ന്, സൂര്യപഥത്തിനേയും ചന്ദ്രപഥത്തിനേയും തഴുകി, മേരുപർവ്വത മുകളിലുള്ള ബ്രഹ്മനഗരത്തിലെത്തുന്നു. അവിടെനിന്നും നാലായി പിരിഞ്ഞ് നാലുദിക്കുകളിലേക്ക് പ്രവഹിക്കുന്നു. സീത കിഴക്കോട്ടും, ചക്ഷു പടിഞ്ഞാട്ടും, ഭദ്ര വടക്കോട്ടും, അളകനന്ദ തെക്കോട്ടും ഒഴുകുന്നു. അളകനന്ദ ഹിമാലയസാനുക്കൾ വഴിയൊഴുകി തെക്ക് കടലിൽ ചെന്നു ചേരുന്നു. ഈ നദിയിൽ മുങ്ങുന്നവർക്ക് വൈദീക പൂജാദികൾ കൊണ്ടുള്ള ഫലം ലഭിക്കുന്നു.

ഈ ഭൂഖണ്ഡങ്ങളിൽ, ഭാരതവർഷത്തിൽ ജീവിക്കുന്നതു കൊണ്ടു മാത്രമേ മനുഷ്യന് അവൻെറ ഭാഗധേയം നിയന്ത്രിക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. മറ്റ് എട്ട് ഭൂഖണ്ഡങ്ങളിലും ആത്മാക്കൾ പോയി പൂർവ്വജന്മാർജ്ജിത പുണ്യങ്ങൾ അനുഭവിച്ചു തീർക്കുന്നു. അവിടങ്ങളിൽ ജനങ്ങൾക്ക് ദീർഘായുസും, ആരോഗ്യവും, യുവത്വവും, അസാധാരണമായ ലൈംഗീകശക്തിയും ഉണ്ട്. ഇതൊക്കെയാണെങ്കിലും സ്ത്രീകൾ ഒരുതവണ മാത്രമേ പ്രസവിക്കുന്നുള്ളൂ. അതും കുട്ടികളുണ്ടാവുന്ന പ്രായം തീരാറാവുമ്പോൾ മാത്രം. എന്നാൽ ഇവിടെയാണെങ്കിൽ മഹർഷിമാരുടേയും പുണ്യപുരുഷന്മാരുടേയും പർണ്ണശാലകൾ പ്രശാന്തതയോടെ നിലകൊള്ളുന്നു. ഭഗവാൻ നാരായണൻ, ഇപ്പോഴും ഈ ഒൻപതുഭൂഖണ്ഡങ്ങളിലും മനുഷ്യരെ രക്ഷിക്കാനായി അവതരിച്ചു കൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു.

ഇലവ്രതയിൽ ഭഗവാൻ പരമശിവൻ മാത്രമേ പുരുഷനായുള്ളൂ. ബാക്കി എല്ലാവരും ഒരു ശാപത്താൽ സ്ത്രീകളായി തീർന്നിരിക്കുന്നു. പരമശിവൻ, പരംപൊരുളായി ഭഗവാനെ സംകർഷണൻ എന്നറിയപ്പെടുന്ന അവിടുത്തെ ഇങ്ങിനെ സ്തുതിച്ചു വാഴ്ത്തുന്നു.

"ഭഗവൻ, അങ്ങ് വാഴ്ത്തപ്പെടേണ്ട എല്ലാ സദ്ഗുണങ്ങളുടേയും ഇരിപ്പിടമത്രേ. അങ്ങയുടെ ഭക്തരിൽ അവിടുത്തെ ദർശനമുണ്ടാകുന്നതോടെ പുനർജന്മചക്രത്തിൽ നിന്നവർക്ക് മോചനമുണ്ടാവുന്നു. മനസ്സിൻെറ പ്രവർത്തനങ്ങളാലോ ലൗകീകവസ്തുക്കളാലോ അവിടുത്തെ ദൃശ്യം കളങ്കപ്പെടുന്നില്ല. എങ്കിലും ഇതിൻെറയെല്ലാം നിയന്താവെന്ന നിലയിൽ അവിടുന്നെല്ലാമറിയുന്നു. അതുകൊണ്ട് ആത്മനിയന്ത്രണം ആഗ്രഹിക്കുന്നവരേവരും അവിടുത്തെ ആരാധിക്കുന്നു. അവിടുന്ന് ലോക പരിപാലനം നടത്തുക വഴി മറ്റുള്ളവരും അവിടുത്തെ ഭക്തരായിത്തീരുന്നു. എങ്കിലും അവിടുന്ന് സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾക്കതീതനാണെന്നറിയുന്നു. അങ്ങയുടെ ആദ്യസന്തതി മഹത്തത്വമാണല്ലോ. അത് ബ്രഹ്മാവെന്നറിയപ്പെടുന്നു. ആ ബ്രഹ്മാവിൻെറ പുത്രനാണ് ഞാൻ. ഞങ്ങൾ ദേവതകൾ അവിടത്തെ ഇച്ഛക്കൊത്ത് അങ്ങയുടെ നിയന്ത്രണത്തിലാണ് കാര്യങ്ങൾ നടത്തുന്നത്. അങ്ങാണ് ഞങ്ങളെ ഒന്നിപ്പിക്കുന്നതും. അങ്ങേക്കു നമോവാകം, നമസ്കാരം. "

ഓം നമോ ഭഗവതേ ധർമ്മായാത്മവിശോധനായ നമ ഇതി (5-18-2)
ഓം നമോ ഭഗവതേ നരസിംഹായ നമസ്തേജസ്തേജസേ
ആവിരാവിർഭവ വജ്രനഖ വജ്രദംഷ്ട്ര കർമ്മാശയാൻ
രന്ധയ രന്ധയ തമോ ഗ്രസ ഗ്രസ ഓം സ്വാഹാ
അഭയമഭയമാത്മനി ഭൂയിഷ്ഠാ ഓം ക്ഷ്റൗം (5-18-8)
ഓം ഹ്രാം ഹ്രീം ഹ്രൂം ഓം നമോ ഭഗവതേ ഋഷീകേശായ സർവ്വ
ഗുണവിശേഷൈർവ്വിലക്ഷിതാത്മനേ ആകൂതീനാം ചിത്തീനാം
ചേതസാം വിശേഷണാം ചാധിപതയേ ഷോഡശകലായച്
ഛന്ദോമയായന്നമയായാമൃതമയായ സർവ്വമയായ സഹസേ ഓജസേ
ബലായ കാന്തായ കാമായ നമസ്തേ ഉഭയത്ര ഭൂയാത് (5-18-18)

ശുകമുനി തുടർന്നു: ഭദ്രാശ്വം എന്ന ഭൂഖണ്ഡത്തിൽ ഭദ്രാശ്രവൻ തൻെറ പ്രജകളോടൊത്ത് ഭഗവാൻ വാസുദേവനെ ഹയഗ്രീവനെന്ന അവതാരരൂപത്തിൽ ഇങ്ങിനെ ആരാധിച്ചു വാഴ്ത്തുന്നു. "ധർമ്മദേവതയായ അവിടുന്ന് ആത്മശുദ്ധിയേകുന്നവനാണ്. അങ്ങേയ്ക്ക് നമസ്കാരം. ബുദ്ധിയും ചിന്താശക്തിയുമുള്ളവർ പോലും മരണം ഏതുനേരവും തങ്ങളെ കീഴ്പ്പെടുത്തുമെന്ന ബോധമില്ലാതെ ലൗകീകസുഖങ്ങളിൽ ആസക്തരായി കഴിയുന്നു. സ്വന്തം പിതാവിനേയോ മകനേപ്പോലുമോ ചിതയിൽ ദഹിപ്പിച്ചയുടനെ തന്നെ അവർ വിഷയസുഖങ്ങളിൽ വ്യാപരിക്കുന്നു. അങ്ങ് മായാതീതനും കർമ്മങ്ങൾ ബാധിക്കാത്തവനുമാണ്. എങ്കിലും ഒന്നിൻേറയും നിയമങ്ങൾക്ക് വിധേയമാവാതെ തന്നെ എല്ലാത്തിൻേറയും അധിപനുമാണ്. ഹയഗ്രീവന് നമോവാകം."

ഹരിവർഷം എന്ന ഭൂഖണ്ഡത്തിൽ ദേവതകളും മനുഷ്യരും രാക്ഷസരും ഭഗവാനെ നരസിംഹരൂപത്തിലാരാധിച്ചു വാഴ്ത്തുന്നു. "നരസിംഹഭഗവാന് നമോവാകം. വെളിച്ചത്തിൻെറ വെളിച്ചമാണങ്ങ്. അങ്ങേക്ക് അതിശക്തമായ ദംഷ്ട്രങ്ങളും നഖങ്ങളുമുണ്ട്. ഞങ്ങൾക്ക് വേണ്ടി അങ്ങയുടെ പൂർണ്ണരൂപം വെളിപ്പെടുത്തി ഞങ്ങളെ കർമ്മഫലങ്ങളിൽനിന്നും മോചിപ്പിച്ചാലും. ഞങ്ങളുടെ അജ്ഞാനമാകുന്ന ഇരുട്ടിനെ വിഴുങ്ങിയാലും. ഓം സ്വാഹാ: ഞങ്ങൾക്ക് അഭയം നൽകിയാലും. ഓം ക്ഷരൗം. എല്ലാ ജനങ്ങളും സന്തുഷ്ടരും ദുഷ്ടന്മാർ നന്മ നിറഞ്ഞവരുമായിത്തീരട്ടെ. അവർ പരസ്പരം സ്നേഹിക്കാനിടവരട്ടെ. പാവപ്പെട്ട ഭക്തജനങ്ങൾക്കു സുഹൃത്തും ഏകസമ്പാദ്യവുമായ അവിടുന്ന് ഞങ്ങൾക്ക് ഏകാഗ്രത നൽകിയാലും. നന്മയുടേയും ജ്ഞാനത്തിൻേറയും പാതയിൽനിന്നുമകറ്റുന്ന ഇന്ദ്രിയസുഖലോലുപത്വം ഞങ്ങളിലുണ്ടാകാതിരിക്കട്ടെ. അവിടുത്തെ താമരപ്പാദങ്ങളെ മറന്നുള്ള ജിവിതം, ഞങ്ങളുടെ ജീവൻെറ നിദാനമായ അവിടുത്തെ മറന്നുകൊണ്ട് കഴിയുകമൂലം ഞങ്ങൾക്ക് ബന്ധനവും ദുരിതവും അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നു. ഇതിനെയെല്ലാം ഉപേക്ഷിച്ച് നരസിംഹദേവനെ ആരാധിക്കുന്നതുമൂലം ഒരുവൻ എല്ലാ ഭയങ്ങളിൽനിന്നും മോചിതനാവുന്നു."

കേതുമാലം എന്ന ഭൂഖണ്ഡത്തിൽ ഭഗവാൻ സ്നേഹസ്വരൂപനായി ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ ഹൃദയ വാസനായി സംവത്സരത്തിൻെറ മക്കൾക്കും നാഥനായി പ്രദ്യുമ്നൻ എന്ന പേരിൽ ആരാധിക്കപ്പെടുന്നു. ലക്ഷ്മീദേവി, ഈ മക്കളോടൊത്ത് ഭഗവാനെ ഇങ്ങിനെ പ്രകീർത്തിക്കുന്നു. "ഓം ഹ്രം ഹ്രീം ഹ്രും. ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ദേവനായ അവിടേയ്ക്ക് നമോവാകം. മറ്റെല്ലാ പ്രകൃതിസ്വഭാവങ്ങളിൽ നിന്നും ഭിന്നനും, ഇന്ദ്രിയമനോബുദ്ധികളുടേയും അറിവിൻേറയും നിയന്താവും, പതിനാറുകലകളും സമ്പൂർണ്ണമായി ഒത്തുചേർന്നവനും, വേദങ്ങൾ മൂർത്തീകരിച്ചപോലെയുള്ളവനും, അമർത്ത്യതയും, ആഹാരവും, എല്ലാമെല്ലാമായ അങ്ങേയ്ക്കു നമോവാകം. കാന്തശക്തിയും, ബലവും, അധികാരവും എല്ലാം അങ്ങുതന്നെ. അങ്ങേയ്ക്ക് നമസ്കാരം. അങ്ങയെ പൂജിക്കുന്നവർ അവിടുന്ന് തങ്ങളുടെ ഏകാവലംബമാവുക എന്ന വരം ചോദിക്കുന്നതിനു പകരം മറ്റുവിലകുറഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾ വരമായി ചോദിക്കുന്നത് എത്ര പരിതാപകരം! കരുണയോടെ അവിടുത്തെ താമരക്കൈകൾ ഞങ്ങളുടെ ശിരസിൽവച്ച് അനുഗ്രഹം നൽകിയാലും. "

ഓം നമോ ഭഗവതേ മുഖ്യതമായ നമ: സത്വായ
പ്രാണായൌജസെ സഹസേ ബലായ മഹാമത്സ്യായ നമ ഇതി (5-18-25)
ഓംനമോ ഭഗവതേ അകൂപാരായ സർവ്വസത്വഗുണവിശേഷണായാനുപലക്ഷിതസ്ഥാനായ
നമോ വർഷ്മണേ നമോ ഭുമ്നേ നമോ നമോfവസ്ഥാനായ നമസ്തേ (5-18-8)
ഓം നമോ ഭഗവതേ മന്ത്രതത്ത്വലിംഗായ യജ്ഞക്രതവേ
മഹാധ്വരാവയവായ മഹാപുരുഷായ നമ: കർമ്മശുക്ലായ ത്രിയുഗായ നമസ്തേ (5-18-8)
ഓം നമോ ഭഗവതേ ഉത്തമശ്ലോകായ നമ: ആര്യലക്ഷണശീലവ്രതായ നമ ഉപശിക്ഷിതാത്മന
ഉപാസിത ലോകായ നമ: സാധുവാദനികഷണായ നമോ
ബ്രഹ്മണ്യദേവായ മഹാപുരുഷായ മഹാരാജായ നമ ഇതി (5-19-3)
ഓം നമോ ഭഗവതേ ഉപശമശീലായോപരതാനാത്മ്യായ നമോfകിഞ്ചനവിത്തായ
ഋഷിഋഷഭായ നരനാരായണായ പരമഹംസപരമഗുരവേ
ആത്മാരാമാധിപതയേ നമോ നമ ഇതി (5-19-11)

ശുകമുനി തുടർന്നു: രമണ്യകവർഷത്തിൽ സത്യവ്രതൻ മത്സ്യാവതാരരൂപത്തിൽ ഭഗവാനെ സ്തുതിക്കുന്നു. 'പരമവും നിർമ്മലവുമായ സാത്വികതയുടെ പരംപൊരുളും, ജീവശക്തിയും ഓജസ്സും, ശരീരമനോബുദ്ധി കളുടെ ഊർജ്ജസ്രോതസ്സുമായ അങ്ങേക്കു നമസ്കാരം.' ഹിരൺമയവർഷത്തിൽ ആര്യമൻ, കൂർമ്മാവതാര രൂപത്തിൽ ഭഗവാനെ വാഴ്ത്തുന്നു. 'കൂർമ്മരൂപത്തിലുള്ള അവിടുന്ന് സംശുദ്ധമായ സാത്വികത തന്നെയാണ്. എല്ലാത്തിനും അടിസ്ഥാനമായി വിളങ്ങി, വിശ്വസത്വമായി പുരാതനവും അജ്ഞാതവുമായി വിരാജിക്കുന്ന അവിടേക്ക് നമസ്കാരം.' വടക്കേ കുരുദേശത്ത് ഭൂമി ഭഗവാനെ വരാഹാവതാരരൂപത്തിൽ സ്തുതിക്കുന്നു. 'മന്ത്രസിദ്ധിയാൽ അറിയാൻ കഴിയുന്ന ആ ഭഗവാനു നമസ്കാരം. യാഗവും, പരമപുരുഷനുമായ അവിടുത്തെ കർമ്മങ്ങൾ സംശുദ്ധമത്രേ. അവിടുന്ന് ത്രിയുഗനായും അറിയപ്പെടുന്നു.' കിംപുരുഭൂഖണ്ഡത്തിൽ ഭക്തോത്തമനായ ഹനുമാൻ ശ്രീരാമനെ ആരാധിക്കുന്നു. ആകാശദേവതകൾ പാടുന്ന ശ്രീരാമസ്തുതിയും രാമകഥയും കേട്ട് ഹനുമാനും മന്ത്രം ജപിക്കുന്നു. 'സുശിക്ഷതനും, ഉത്തമഗുണങ്ങളുമുള്ള ഭഗവാനു നമോവാകം. പ്രജാക്ഷേമതൽപ്പരനും ഭക്തപ്രിയനും, നന്മയുടെ പ്രതീകവും ഉത്തമനായ മഹാരാജാവും ആയ അവിടുന്ന് ദിവ്യപുരുഷന്മാരേയും മഹാത്മാക്കളേയും ദൈവതുല്യരായി കണക്കാക്കുന്നു.' ഹനുമാൻ വീണ്ടും ഭഗവാനെ ഇങ്ങിനെ സ്തുതിച്ചു വാഴ്ത്തുന്നു. 'ഭഗവാൻെറ ഭൂലോകവാസം രാക്ഷസനിഗ്രഹത്തിന് മാത്രമായിരുന്നില്ല, മറിച്ച് മനുഷ്യർക്ക് ഒരു പാഠമായിരിക്കാൻ കൂടിയാണ്. സീതാദേവിയോടുള്ള സ്നേഹത്താൽ അദ്ദേഹം ഒരുത്തമഭർത്താവായി ജീവിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഓരോ പ്രവൃത്തിയും രാജകീയവൃത്തികളും ഒരുത്തമപുരുഷൻേറതുമായിരുന്നു. തന്നിൽ ഭക്തരായ മൃഗങ്ങളോടുപോലും സ്നേഹവാത്സല്യം പ്രകടിപ്പിച്ച് ഭക്തിമാത്രമാണ് തന്നിലേക്കുള്ള വഴിയെന്ന് അദ്ദേഹം പഠിപ്പിച്ചു.'

ഭാരതവർഷത്തിൽ ഭഗവാൻ നരനാരായണനായി നിതാന്തമായ തപശ്ചര്യകളിലേർപ്പെട്ട് ആളുകളെ അനുഗ്രഹിച്ചും ധാർമ്മികജീവിതത്തിനുദാഹരണമായി ജീവിച്ചും വിളങ്ങുന്നു. അവിടുന്ന് മനുഷ്യർക്കു ബോധമുണ്ടാക്കിക്കൊടുത്ത്, ദൈവീകത, ആത്മനിയന്ത്രണം, നിസ്വാർത്ഥത, നിഷ്പക്ഷത എന്നീ പെരുമാറ്റച്ചട്ടങ്ങളിലൂടെ നിർവ്വാണപദം പ്രാപിക്കുന്നതിനെപ്പറ്റിയുള്ള അറിവുണ്ടാക്കുന്നു. നാരദമുനിയും മറ്റുള്ളവരും ഭഗവാനെ ഇങ്ങിനെ വാഴ്ത്തി സ്തുതിക്കുന്നു. 'ആത്മനിയന്ത്രണാധിഷ്ഠിതനും, ശരീരമാണ് ആത്മാവ് എന്ന തെറ്റിദ്ധാരണയില്ലാത്തവനും, പാവങ്ങളുടെ ഏകാശ്രയവും, മാമുനിമാരിലഗ്രഗണ്യനും, പരമഹംസനും, എല്ലാവർക്കും ഗുരുവുമായ അവിടേക്കു നമസ്ക്കാരം.' ഭഗവൻ, യോഗമാർഗ്ഗത്തിൻെറ മഹിമ, ശരീരബുദ്ധിയിൽനിന്നു മോചനം കിട്ടുന്നതിലൂടെയാണ് വെളിപ്പെടുന്നത്. അതുകൊണ്ട് ഈ ശരീരാസക്തിയെ ഉപേക്ഷിക്കാതെ എന്തെല്ലാം ആത്മീയകാര്യങ്ങളിലേർപ്പെട്ടാലും പ്രയോജനമില്ലതന്നെ. ആ ഭയത്തിൽനിന്നുള്ള ഏക മോചനമാർഗ്ഗം അവിടുത്തെ പാദാരവിന്ദങ്ങളെ പ്രാപിക്കുക മാത്രമാണ്.

പ്രതസ്യ വിഷ്ണോ രൂപം യത്സത്യസ്യർത്തസ്യ ബ്രഹ്മണ:
അമൃതസ്യ ച മൃത്യോശ്ച സൂര്യമാത്മാനമീമഹീതി **(5-20-5)**
സ്വഗോഭി: പിതൃദേവേഭ്യോ വിഭജൻ കൃഷ്ണശുക്ലയോ:
പ്രജാനാം സർവാസാം രാജാന്ധ: സോമോ ന ആസ്ത്വിതി **(5-20-12)**
പരസ്യ ബ്രഹ്മണ: സാക്ഷാജ്ജാതവേദോ*f* സി ഹവ്യവാട്
ദേവാനാം പുരുഷാംഗാനാം യജ്ഞേന പുരുഷം യജേതി **(5-20-17)**
ആപ: പുരുഷവീര്യാ: സ്ഥ പുനന്തീർഭൂർഭുവ: സുവ:
താ ന: പുനീതാമീവഘ്നീ: സ്പൃശതാമാത്മനാ ഭുവ ഇതി **(5-20-23)**

ശുകമുനി തുടർന്നു: ജംബുദ്വീപ് ഉപ്പുവെള്ളം നിറഞ്ഞ കടലിനാൽ ചുറ്റപ്പെട്ടു കിടക്കുന്നു. പ്ലക്ഷദ്വീപ് അതിനുമപ്പുറത്താണ്. അതിൽ ഏഴു നാവുകളോടുകൂടി അഗ്നിദേവൻ വിഹരിക്കുന്നു. പ്രിയവ്രതന്റെ പുത്രനായ ഇധ്മജിഹ്വൻ, ഈ ദ്വീപിനെ ശിവം, യവശം, സുഭദ്രം, ശാന്തം, ക്ഷേമം, അമൃതം, അഭയം എന്നിങ്ങിനെ ഏഴായി തരം തിരിച്ചു. ഈ ദ്വീപിൽ ഏഴുനദികളും ഏഴുമലകളും ഉണ്ട്. ആയിരം വർഷത്തോളം ദീർഘായുസ്സുള്ള നാലുതരം മനുഷ്യരാണവിടെ വസിക്കുന്നത്. ഹംസന്മാർ, പതംഗൻമാർ, ഊർദ്ധ്വായാനർ, സത്യാംഗർ എന്നീ ജാതികൾ. അവർ സൂര്യനെ ഭഗവാൻവിഷ്ണുവിന്റെ പ്രത്യക്ഷരൂപമായി കണക്കാക്കി പൂജിക്കുന്നു. പ്രകൃതിനിയമത്തിന്റേയും സത്യത്തിന്റേയും അമർത്ത്യതയുടേയും മൃത്യുവിന്റേയും എല്ലാം നിയന്താവ് അവിടുന്നാണല്ലോ.

പ്ലക്ഷദ്വീപിനു ചുറ്റും മധുരം നിറഞ്ഞ കരിമ്പുനീരാണുള്ളത്. അതിനുമപ്പുറം സാൽമൽ ദ്വീപ്. അതിനുചുറ്റും വീഞ്ഞുനിറഞ്ഞ സമുദ്രമത്രേ. ഗരുഡദേവന്റെ ആസ്ഥാനമായ സാൽമാലി എന്ന പട്ടുപഞ്ഞിമരം അവിടെയാണ്. പ്രിയവ്രതന്റെ മകൻ യജ്ഞബാഹു, ദ്വീപിനെ സുരോചന, സൗമനസ്യ, രമണക, ദേവവർഷ, പാരിഭദ്ര, അപ്യായന, അവിജ്ഞാത എന്നിങ്ങിനെ ഏഴായിത്തിരിച്ചു. അവിടേയും സപ്തനദികളും മലകളും ഉണ്ട്. ശ്രുതധരർ, വീര്യധരർ, വസുന്ധരർ, ഇഷന്ധരർ എന്നിങ്ങിനെ നാലുജാതി മനുഷ്യരും അവിടെയുണ്ട്. അവർ ചന്ദ്രനെ പൂജിക്കുന്നു. 'രാവും പകലും ജീവികൾക്ക് പോഷകമേകിയും ഭരിച്ചും സംരക്ഷിച്ചും വിഹരിക്കുന്ന ചന്ദ്രഭഗവാൻ ഞങ്ങൾക്ക് രക്ഷയേകട്ടെ.'

നെയ്സമുദ്രത്താൽ ചുറ്റപ്പെട്ടു കിടക്കുന്ന കുശദ്വീപിനെ പ്രിയവ്രതന്റെ നാലാമത്തെ പുത്രനായ ഹിരണ്യരേതൻ ഏഴാക്കി തിരിച്ചു. വസു, വസുദാന, ദൃഢരുചി, നാഭിഗുപ്ത, സ്തുത്യവൃത, വിവിക്ത, വാമദേവ എന്നീ ഭൂഖണ്ഡങ്ങൾ. ഇതിലും സപ്തനദികളും മലകളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇവിടുത്തെ നാലുജാതി മനുഷ്യർ കുശലർ, കോവിദർ, അഭ്യുക്തർ, കുലകർ എന്നിങ്ങിനെ അറിയപ്പെടുന്നു. അവർ അഗ്നിദേവനെ പൂജിക്കുന്നു. 'അവിടുന്ന് ഭഗവാനുള്ള അർഘ്യങ്ങൾ സ്വീകരിച്ച് ഭഗവൽപ്രസാദം നേടിത്തരുന്നു. ദിവ്യതയും മഹിമയും ഭഗവാന്റെ കൈകാലുകളത്രേ.'

അതിനുമപ്പുറം ക്രൗഞ്ചദ്വീപ്, പാൽക്കടലിൽ നിലകൊള്ളുന്നു. പ്രിയവ്രതന്റെ പുത്രനായ ഘൃതപൃഷ്ടൻ ദ്വീപിനെ ആമ, മധുരുഹ, മേഘപൃഷ്ട, സുധാമ, ഭ്രാജിഷ്ട, ലോഹിതാർന, വനസ്പതി എന്നിങ്ങിനെ ഏഴാക്കിത്തിരിച്ചു. ഇവിടെയും സപ്തനദികളും മലകളും ഉണ്ട്. ഇവിടത്തെ നാലു ജാതി മനുഷ്യർ പുരുഷർ, ഋഷഭർ, ദ്രവിനർ, ദേവകർ എന്നറിയപ്പെടുന്നവർ വരുണദേവനെ പൂജിക്കുന്നു. 'ഭഗവാന്റെ ഊർജ്ജം അങ്ങിലുണ്ട്. എല്ലാ പാപങ്ങളേയും തുടച്ചുമാറ്റുന്ന അവിടുന്ന് ഞങ്ങളുടെ ശരീരങ്ങളെയും ശുദ്ധമാക്കിയാലും.'

അന്ത: പ്രവിശ്യ ഭൂതാനി യോ ബി ഭർത്ത്യാത്മകേതുഭി:
അന്തര്യാമീശ്വര: സാക്ഷാത് പാതു നോ യദ്വശേ സ്ഫുടം (5–20–28)
യത്തത് കർമമയം ലിംഗം ബ്രഹ്മലിംഗം ജനോƒർച്ചയേത്
ഏകാന്തമദ്വയം ശാന്തം തസ്മൈ ഭഗവതേ നമ ഇതി (5–20–33)

ശുകമുനി തുടർന്നു: അതിനുമപ്പുറത്ത് ശാകദ്വീപ്. അത് ഉടച്ച തൈരിനാൽ ചുറ്റപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പ്രിയവ്രതന്റെ ആറാമത്തെ പുത്രനായ മേദാതിഥി അതിനെ പുരോജവം, മനോജവം, പാവമാണം, ധൂമ്രാനീകം, ചിത്രരേഫം, ബഹുരൂപം, വിശ്വാധാരം എന്നിങ്ങിനെ ഏഴായി തിരിച്ചു. അവിടെ ഏഴു മലകളും നദികളും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവിടുത്തെ നാലുജാതി മനുഷ്യർ ഋതവ്രതർ, സത്യവ്രതർ, ദാനവ്രതർ, അനുവ്രതർ എന്നിങ്ങിനെ അറിയപ്പെടുന്നു. ഇവർ പ്രാണായാമത്തോടെ വായുദേവനെ ഇങ്ങിനെ പൂജിക്കുന്നു. 'എല്ലാ ജീവികളുടെയുള്ളിലും പ്രവേശിച്ച് സംരക്ഷിക്കുന്ന ആ ഭഗവാൻ സകലജീവികളേയും ഞങ്ങളേയും അഭയം നൽകി രക്ഷിക്കട്ടെ.'

അവസാനം ശുദ്ധജലത്താൽ ചുറ്റപ്പെട്ടുകിടക്കുന്ന പുഷ്ക്കരദ്വീപ്. അതിൽ അനേകകോടി സുവർണ്ണദളങ്ങളോടു കൂടിയ മഹത്തായ താമരപ്പൂ നിലകൊള്ളുന്നു. അതത്രേ സൃഷ്ടാവിന്റെ ഇരിപ്പിടം. ഈ ദ്വീപിനു നടുവിൽ മാനസോത്തരം എന്ന ഒരു പർവ്വതം മാത്രമേയുള്ളൂ. ദേവാധിദേവനായ ഇന്ദ്രന്റെ നാലു നഗരികളും ഇവിടെയുണ്ട്. അതിനു മുകളിലാണ് കാലചക്രം തിരിയുന്നത്. ഒരു ദിവ്യദിനംകൊണ്ട് ചക്രം ഒരു തവണ തിരിയുന്നു. പ്രിയവ്രതന്റെ ഏഴാമത്തെ പുത്രനായ വീതിഹോത്രൻ ഈ ദ്വീപിന്റെ ആദ്യത്തെ രാജാവായിരുന്നു. അദ്ദേഹം തന്റെ പുത്രന്മാരായ രമണകനും, ധാടകനുമായി ഈ ദ്വീപിലെ രണ്ടു ഭൂഖണ്ഡങ്ങൾ ഭരണത്തിനേൽപ്പിച്ച് വനവാസത്തിനു പോയി. അദ്ദേഹം തന്റെ ആറു ജ്യേഷ്ഠന്മാരെ പിന്തുടർന്നു. ഈ ദ്വീപിലെ ജനങ്ങൾ സൃഷ്ടികർത്താവായ ബ്രഹ്മാവിനെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. 'ഉൽകൃഷ്ടമായ കർമ്മസാധനകൊണ്ടുമാത്രം പ്രാപിക്കുവാനാവുന്ന ഭഗവൻ, അങ്ങ് അദ്വൈതവും ശാന്തവും പരമവുമായ ആ പരംപൊരുളിനെ ഞങ്ങൾക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ ഇടവരുത്തുന്നു. അങ്ങേയ്ക്ക് നമോവാകം.'

അപ്പുറത്ത് അതേ വിസ്തൃതിയുള്ള മറ്റൊരു പ്രതലം. അതിനുമപ്പുറത്ത് സ്വർണ്ണം നിറഞ്ഞ മറ്റൊരു പ്രദേശം. അവിടെ പ്രവേശിക്കുന്ന യാതൊന്നും പിന്നീട് കാണപ്പെടുകയില്ല. എന്തും അപ്രത്യക്ഷമാക്കാൻ കഴിയുന്ന ഈ പ്രദേശം സർവ്വരാലും വർജ്ജിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇതിന് 'ലോകാലോകം' എന്നു പേർ. ഇത് സൂര്യനാൽ പ്രകാശമാനമാക്കപ്പെടുന്ന ഭൂഗോളങ്ങളും അല്ലാത്തവയും തമ്മിലുള്ള അതിർത്തിയായി നിലകൊള്ളുന്നു.

മേരുപർവ്വതവും ലോകാലോകവും തമ്മിലുള്ള ദൂരം ഭൂഗോളത്തിന്റെ നാലിലൊന്നത്രേ. മേരുവിനപ്പുറം നാലു ദിക്കുകളും കാത്തു കാവൽ നിൽക്കാൻ ഋഷഭൻ, പുഷ്കരചൂഡൻ, വാമനൻ, അപരാജിതൻ എന്നിങ്ങിനെ നാലാനകൾ. അപ്രകാശിതവും അതിനാൽ ഇന്ദ്രിയഗോചരമല്ലാത്തതുമായ ആ ലോകത്തിനുമപ്പുറത്താണ് യോഗിവര്യന്മാർക്കു മാത്രം പ്രാപ്യമായ ഇടം.

എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളേയും പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് സൂര്യൻ എല്ലാത്തിലും നടുവിലായി നിലകൊള്ളുന്നു. എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളുടേയും ആത്മസത്തതന്നെയാണ് സൂര്യൻ.

(ദ്വീപ്, വർഷം എന്നിവയെല്ലാം ഗവേഷണമർഹിക്കുന്ന വിഷയങ്ങളത്രേ ! ലോകാലോകം ആധുനീക ശാസ്ത്രത്തിന്റെ ബ്ലാക് ഹോൾ ആണോ ?)

ഏതാവാനേവ ഭൂവലയസ്യ സംനിവേശ: പ്രമാണ ലക്ഷണതോ വ്യാഖ്യാത: (5-21-1)
ഏതേന ഹി ദിവോ മണ്ഡലമാനം തദ്വിദ ഉപദിശന്തി യഥാ ദ്വി ദളയോർ
ന്നിഷ്പാവാദീനാം തേ അന്തരേണാന്തരിക്ഷം തദുഭയ സന്ധിതം (5-21-2)

ഭൂതലത്തിൻെറ വിസ്തൃതിയെപ്പറ്റിയുള്ള വെളിപാടാണത്. സത്യദൃക്കുകൾ ഭൂതലത്തിൻെറ ഒരു പകുതിയെ സംക്ഷിപ്തമായി വിവരിച്ച് വിശദികരിക്കുന്നതങ്ങിനെയത്രെ. ഇതിനുരണ്ടിനുമിടക്ക് ശൂന്യാകാശമാണ്. ഈ തലത്തിൻെറ മദ്ധ്യത്തിലായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സൂര്യൻ സ്വർഗ്ഗങ്ങളേയും ഭൂമിയേയും ഇടയ്ക്കുള്ള ആകാശത്തെയും പ്രകാശമയമാക്കുന്നു.

ഉത്തരായനത്തിൽ സൂര്യൻ വടക്കോട്ടു നീങ്ങുമ്പോൾ ദിനങ്ങൾക്ക് രാവുകളേക്കാൾ നീളമേറുന്നു. ദക്ഷിണായനത്തിൽ സൂര്യൻ തെക്കോട്ടു നീങ്ങുമ്പോൾ രാത്രികൾക്ക് പകലുകളേക്കാൾ നീളം കൂടുന്നു. സൂര്യൻ മേടവും തുലാമും കടന്നുപോവുമ്പോൾ രാത്രിപകലുകൾക്ക് ഒരേ നീളമായിരിക്കും.

മാനസോത്തരപർവ്വതത്തിനെ പ്രദക്ഷിണം വെച്ചുള്ള യാത്ര 95,100,000 യോജനയാണെന്ന് അറിവുള്ളവർ പറയുന്നു. ആ പർവ്വതനിരയിലാണ് നാലു പ്രധാനനഗരികൾ. കിഴക്കുള്ള നഗരി ഇന്ദ്രൻേറത്. തെക്ക് യമൻേറത്. പടിഞ്ഞാറ് വരുണൻേറത്. വടക്ക് സോമൻേറത്. സൂര്യൻ ഈ നഗരികളെ കടന്നുപോകുമ്പോൾ നമുക്ക് സൂര്യോദയം, നട്ടുച്ച, അസ്തമയം, അർദ്ധരാത്രി എന്നിവ അനുഭവപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ മേരുപർവ്വതത്തിൽ നിവസിക്കുന്നവർക്ക് നിരന്തരമായി പകലാണ്. സൂര്യനസ്തമിക്കുമ്പോൾ ലോകം മുഴുവൻ സുഷുപ്തിയിലേക്ക് നീങ്ങുന്നു. എന്നാൽ സൂര്യൻ എതിർദിശയിൽ ഉദിച്ചുയരുമ്പോൾ അത് മനുഷ്യരെ പീഢിപ്പിക്കുന്നു. അവർ ഉഷ്ണിച്ചുവിയർക്കുന്നു.

ജ്ഞാനികൾ സൂചനാത്മകമായി ഒരു സൂര്യരഥത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ഒരു വർഷം രഥത്തിൻെറ ചക്രങ്ങളായും, പന്ത്രണ്ടുമാസങ്ങൾ ചക്രത്തിൻെറ അഴികളായും, ആറുകാലങ്ങൾ ചക്രത്തിൻെറ ഭാഗങ്ങളായും, മൂന്നു ഭാഗങ്ങളുള്ള ചക്രകുടവും വർണ്ണനയിലുണ്ട്. ചക്രത്തിൻെറ അച്ചുതണ്ട് (ഗുരുത്വാകർഷണമേഖല) മേരു പർവ്വതത്തിൽ ഒരറ്റവും, മാനസോത്തരത്തിൽ മറ്റേ അറ്റവും ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. മറ്റൊരച്ചുതണ്ട് ആദ്യത്തേതിൻെറ നാലിലൊന്നു നീളത്തിലാണുള്ളത്. അതിൻെറ ഒരറ്റം വലിയ അച്ചുതണ്ടിലും മറ്റേയറ്റം ധ്രുവനക്ഷത്രത്തിലും ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

സൂര്യരഥത്തിന് 3,000,000 യോജന നിളവും 900,000 യോജന വീതിയുമുണ്ട്. അരുണനാണ് രഥത്തിൻെറ സാരഥി. ഏഴു കുതിരകളെ രഥത്തിൽ പൂട്ടിയിരിക്കുന്നു. സൂര്യരഥം മുന്നോട്ട് പോവുമ്പോൾ മാമുനിമാരും, ഋഷികളും, ആകാശദേവതകളും, അപ്സരസുകളുമെല്ലാം സൂര്യഭഗവാനായി വിളങ്ങുന്ന അവിടുത്തെ മഹിമകളെ വാഴ്ത്തിപ്പാടുന്നു.

സ ഏഷ ഭഗവാനാദിപുരുഷ ഏവ സാക്ഷാന്നാരായണോ ലോകാനാം സ്വസ്തയ ആത്മാനം ത്രയീമയം കർമ്മവിശുദ്ധിനിമിത്തം കവിഭിരപി ച വേദേന വിജിജ്ഞാസ്യമാനോ ദ്വാദശധാ വിഭജ്യ ഷട്സു വസന്താദിഷ്വൃതുഷു യഥോപജോഷമൃതുഗുണാൻ വിദധാതി (5-22-2)

ശുകമുനി തുടർന്നു: സൂര്യചന്ദ്രാദികൾ കാലചക്രത്തിൻെറ ഭാഗങ്ങളാണെന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നുവെങ്കിലും അവ തികച്ചും വിഭിന്നങ്ങളും സ്വതന്ത്രങ്ങളുമാണ്. കുശവൻെറ ചക്രത്തിൽ ഇഴയുന്ന എറുമ്പിനെപ്പോലെയത്രേ അത്. വാസ്തവത്തിൽ ഭഗവാൻ നാരായണൻ സ്വയം സകലലോകങ്ങളുടേയും നന്മയ്ക്കായി, അവയിലെ ജീവജാലങ്ങളുടേയും കർമ്മശുദ്ധീകരണത്തിനായി സ്വയം വിഭജിച്ചു എന്നു പറയാം. മൂന്ന് വേദങ്ങൾ (ഋഗ്,യജുസ്,സാമം), മൂന്ന് കാലങ്ങൾ (ഭൂതം, ഭാവി, വർത്തമാനം), മൂന്ന് യോഗമാർഗങ്ങൾ (ഭക്തി, കർമ്മം, ജ്ഞാനം), പന്ത്രണ്ടു മാസങ്ങൾ, ആറ് ഋതുക്കൾ എന്നിങ്ങിനെ വിഭജിക്കപ്പെട്ട് ജീവികൾക്ക് കർമ്മഫലങ്ങൾ ലഭിക്കുവാനിടവരുത്തുന്നു. അങ്ങിനെ ഏതൊരാൾ ശ്രദ്ധാഭക്തിവിശ്വാസങ്ങളോടെ ത്രിവിദ്യാ(വേദ) മാർഗം സ്വീകരിക്കുന്നുവോ യാതൊരുവർ വർണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങളനുസരിച്ച് ജീവിക്കുന്നുവോ, അവർ യാഗകർമ്മാ ദികളിലേർപ്പെട്ടാലും ഇല്ലെങ്കിലും അനുഗ്രഹീതരായിത്തിരുന്നു.

അതേ ഭഗവാൻ, എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളുടേയും ആത്മസത്തയായ അവിടുന്ന് സൂര്യനിലൂടെ പന്ത്രണ്ടു രാശികളിലായി സംക്രമിക്കുന്നു. രണ്ടു പക്ഷങ്ങൾ (പതിന്നാലു ദിവസം) ചേർന്നാൽ ഒരു മാസമായി. ഈ സമയത്ത് സൂര്യൻ രണ്ടേകാൽ നക്ഷത്രസമൂഹങ്ങളെ താണ്ടുന്നു. ഒരു വർഷത്തിൻെറ ആറിലൊന്ന് ഒരു ഋതു. വർഷത്തിൻെറ പകുതി ഒരു അയനം. ഒരു ലക്ഷം യോജന ദൂരെയുള്ള ചന്ദ്രൻ സൂര്യനേക്കാൾ വേഗത്തിൽ നീങ്ങുന്നതിനാൽ പന്ത്രണ്ടുരാശികളെയും ഒരു പക്ഷം കൊണ്ട് സംക്രമിക്കുന്നു. മനസ്സിൻേറയും ഭക്ഷണത്തിൻേറയും അധിദേവതയായ ചന്ദ്രൻ എല്ലാ ജീവജാലങ്ങൾക്കും പരിപോഷണം നൽകുന്നു. മൂന്നുലക്ഷം യോജന അപ്പുറത്താണ് അഭിജിത്കൂടി അടങ്ങുന്ന ഇരുപത്തിയെട്ട് സ്ഥിര നക്ഷത്രസമൂഹങ്ങൾ. അതിനും രണ്ടുലക്ഷം യോജന അപ്പുറത്ത് ശുക്രൻ. ഈ ഗ്രഹം വളരെ മംഗളകരവും ചൊവ്വാഗ്രഹത്തിൻെറ സ്വാധീനതയിൽ നിന്നും രക്ഷയേകുന്നതും, മഴയുണ്ടാക്കുന്നതുമത്രേ.

ശുക്രനിൽനിന്നും രണ്ടുലക്ഷം യോജന അകലത്തിലാണ് ബുധൻ. ചന്ദ്രസന്തതിയായ ബുധൻ സാധാരണ രീതിയിൽ ഉപകാരിയാണ്. എങ്കിലും അത് സൂര്യനെ മറികടക്കുമ്പോൾ അപശകുനങ്ങളുണ്ടാകുന്നു. അസുഖങ്ങളും, കൊടുങ്കാറ്റും, വരൾച്ചയും ഫലം. ബുധനിൽ നിന്നും രണ്ടുലക്ഷം യോജന ദൂരത്തിലാണ് ചൊവ്വാഗ്രഹം. ദുർനിമിത്തസൂചകമത്രേ ഈ ഗ്രഹം. അതിനും രണ്ടുലക്ഷം യോജന അകലെ വ്യാഴം. അതിനും രണ്ടുലക്ഷം യോജന അപ്പുറത്താണ് ശനി. മന്ദവും ദ്രോഹപരവുമാണ് ഈ ഗ്രഹത്തിൻെറ ഗതി. പതിനൊന്നുലക്ഷം യോജന അകലത്താണ് ധ്രുവനക്ഷത്രത്തെ ചുറ്റുന്ന സപ്തർഷികൾ. അവ എല്ലാ ലോകങ്ങളുടേയും ക്ഷേമത്തിനായി നിലകൊള്ളുന്നു.

ഏതദു ഹൈവ ഭഗവതോ വിഷ്ണോ: സർവദേവതാമയം രൂപമഹരഹ: സന്ധ്യായാം
പ്രയതോ വാഗ്യതോ നിരീക്ഷമാണ ഉപതിഷ്ഠേത നമോ ജ്യോതിർലോകായ
കാലായനായാ നിമിഷാം പതയേ മഹാപുരുഷായാഭിധീമഹീതി (5-23-8)
ഗ്യഹർക്ഷതാരാമയമാധി ദൈവികം പാപാപഹം മന്ത്രകൃതാം ത്രികാലം
നമസ്യത: സ്മരതോ വാ ത്രികാലം നശ്യേത തത്കാലജമാശു പാപം (5-23-9)

ശുകമുനി തുടർന്നു:
സപ്തർഷികൾക്ക് പതിമൂന്നുലക്ഷം യോജന അപ്പുറത്താണ് ധ്രുവനക്ഷത്രം. അവിടമാണ് ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിൻെറ ഇരിപ്പിടം. ധ്രുവൻ അവിടെയാണ് നിരന്തരം വസിക്കുന്നത്. ദേവതകളും സ്വർഗ്ഗവാസികളും ധ്രുവനെ ആരാധിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. എല്ലാ ജ്യോതിർഗോളങ്ങളും ഭഗവാനാൽ സ്വയം കാലചക്രത്തിൽ ഉറപ്പിച്ചു വെച്ചതുപോലെ ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെ ദ്രവ്യോർജ്ജനിർമ്മിതികളായ അസംഖ്യം ജീവജാലങ്ങൾക്ക് കർമ്മഫലമനുഭവിക്കുവാനും സ്വന്തം വിധിവിഹിതം നടപ്പിലാക്കുവാനും സാദ്ധ്യമാവുന്നു.

നക്ഷത്രങ്ങളും ജ്യോതിർഗോളങ്ങളുമെല്ലാം നിറഞ്ഞ ആകാശഗോളത്തെ തല താഴോട്ടാക്കി ചുരുണ്ടു കിടക്കുന്ന ഒരു കടൽപ്പന്നിയുടെ രൂപത്തിൽ ഭഗവാനായി സങ്കൽപ്പിച്ച് ധ്യാനിക്കാവുന്നതാണെന്ന് അറിവുള്ളവർ പറയുന്നു. വാലറ്റത്ത് ധ്രുവനക്ഷത്രം. വാലിൽതന്നെയാണ് കശ്യപൻ, അഗ്നി, ഇന്ദ്രൻ, ധർമ്മദേവൻ ഇവരെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്ന നക്ഷത്രങ്ങൾ. വാലിൻെറ കടക്കൽ ധാതാവും വിധാതാവും. ഇടുപ്പുഭാഗത്ത് സപ്തർഷികൾ. കടൽപ്പന്നിയുടെ വലതുഭാഗത്ത് ഉത്തരാർദ്ധഗോളത്തിലെ പതിനാലു നക്ഷത്രങ്ങൾ. ദക്ഷിണാർദ്ധഗോളത്തിൽ മറ്റേ പതിനാലു നക്ഷത്രങ്ങളുടെ സമൂഹം. മുകളിലത്തെ താടിയെല്ല് ആഗസ്തി. താഴത്തേത് യമൻ. വായിൽ ചൊവ്വാഗ്രഹം. ജനനേന്ദ്രിയങ്ങളിൽ ശനിഗ്രഹം. പുറത്ത് വ്യാഴം. മാറിടത്തിൽ സൂര്യൻ. ഹൃദയത്തിൽ ഭഗവാൻ നാരായണൻ. മനസ്സിൽ ചന്ദ്രൻ. നാഭിപ്രദേശത്ത് ശുക്രൻ. മുലകളിൽ അശ്വിനീദേവതകൾ. ശ്വാസോഛ്വാസത്തിൽ ബുധൻ. കഴുത്തിൽ രാഹു. ശരീരം മുഴുവൻ കേതു. മറ്റെല്ലാ നക്ഷത്രങ്ങളും ഈ ദിവ്യനായ കടൽപ്പന്നിയുടെ മുടിയിൽ ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

എല്ലാ സൂര്യോദയത്തിലും അസ്തമയത്തിലും ഭഗവാൻ വിഷ്ണുവിൻെറ ദിവ്യതാനിർഭരമായ ഈ രൂപത്തെ ധ്യാനിച്ച് ഇങ്ങിനെ പ്രാർത്ഥിക്കണം. “ദേവന്മാരുടെ ദൈവവും, കാലചക്രത്തിൻെറ വിധാതാവും പരമസത്വവും ആയ അങ്ങയെ ഞങ്ങൾ ധ്യാനിക്കുന്നു.” ഈ പ്രാർത്ഥന ദിവസവും മൂന്നു തവണയെങ്കിലും ആവർത്തിക്കുന്നവർക്ക് സർവ്വപാപങ്ങളിൽനിന്നും മോചനം ലഭിക്കുന്നു. ഭഗവാൻെറ ഈ ദിവ്യരൂപം മനസ്സിൽവെച്ച് ധ്യാനം ചെയ്യുന്നവരുടെ പാപങ്ങളെല്ലാം ക്ഷണനേരം കൊണ്ട് തുടച്ചു മാറ്റപ്പെടുന്നു.

(സമയത്തിൻെറ സങ്കൽപ്പം ഭൂമിയുടെ ചുറ്റലിനേയും സൗരയൂഥത്തിൻെറ സംക്രമണത്തിനേയും ആശ്രയിച്ചാണല്ലോ ഉള്ളത്. ഈ ക്രമങ്ങളെല്ലാം ഭഗവൽനിയന്ത്രിതവും അവിടത്തെ പരമബോധത്തിൽ നിന്നുളവായതുമാണ്)

തദ് ഭക്താനാമാത്മവതാം സർവേഷാമാത്മന്യാത്മദ ആത്മതയൈവ (5–24–21)

ശുകമുനി തുടർന്നു: സൂര്യന് പതിനായിരം യോജന താഴെയാണ് രാഹു. ഇവിടത്തെ അധിദേവത ഒരു രാക്ഷസനായിരുന്നെങ്കിലും ഭഗവൽകൃപയാൽ അയാൾക്ക് ചിരഞ്ജീവിത്വം ലഭിച്ചു. അയാൾക്ക് സൂര്യനോടും ചന്ദ്രനോടും പകയുണ്ടായിരുന്നു. (അതിൻെറ കഥ പിന്നീട് വിവരിക്കാം). രാഹുവാണ് സൂര്യഗ്രഹണത്തിനും ചന്ദ്രഗ്രഹണത്തിനും കാരണം. രാഹുവിനും പതിനായിരം യോജന താഴെയാണ് ദിവ്യപുരുഷന്മാരുടെ വാസം. സിദ്ധർ, ചരണർ, വിദ്യാധരർ ഇവരെല്ലാം ഇവിടെയത്രേ. ഇതിനും താഴെയാണ് രാക്ഷസന്മാരുടേയും ഭൂതങ്ങളുടേയും മറ്റു പ്രേതങ്ങളുടേയും വിഹാരരംഗം. ഈ ആകാശതലത്തിന് നൂറു യോജന താഴെയാണ് നേരത്തെ വിവരിച്ച ഭൂമി. ദൈത്യരും, ദാനവരും, ഇഴജന്തുക്കളും ജീവിക്കുന്ന ഏഴ് അധോലോകങ്ങളുണ്ട്. ഈ ലോകങ്ങളിൽ മണിമാളികകളും രത്നങ്ങളുമുണ്ട്. ഇവിടുള്ളവർക്ക് രാത്രിപകലുകളുടെ വ്യത്യാസമില്ല. ഋതുക്കളും അവിടില്ല. അതീവ ശക്തിമാന്മാരും ദീർഘായുഷ്മതികളുമാണിവർ.

അതലത്തിൽ മയൻെറ പുത്രനായ ബലാസുരൻ വസിക്കുന്നു. മന്ത്രവാദത്തിൻേറയും ആഭിചാരവൃത്തി കളുടേയും തുടക്കം ബലാസുരനിൽ നിന്നത്രെ. ഒരിക്കൽ തൻെറ കോട്ടുവായിൽനിന്ന് ബലാസുരൻ മൂന്നു ദുഷ്ടസ്ത്രികളെ സൃഷ്ടിച്ചു. സ്വൈരിണി, കാമിനി, പുംശ്ചലി എന്നീ സ്ത്രീകൾ കാമാർത്തകളായിരുന്നു. അവർ അതലത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന ഏതൊരുവനേയും ഹാടക പ്രയോഗത്തിൽ മയക്കി അതീവ ശക്തിമാനാക്കി തങ്ങളുടെ കാമത്തിനു വേണ്ടി ഉപയോഗിക്കുന്നു. ലഹരിപൂണ്ട അവനോ സ്വയം ശക്തിമാനെന്നു വൃഥാ അഭിമാനിച്ചു കഴിയുന്നു. വിതലത്തിൽ ഭഗവാൻ ശിവൻ തൻെറ ഭൂതഗണങ്ങളോടൊപ്പം, ഭാര്യയുമൊത്ത് ഹാടകേശ്വരൻ എന്ന പേരിൽ വസിക്കുന്നു. ഹാടക നദിയുടെ ഉത്ഭവം ശിവനിൽ നിന്നത്രെ. ഈ നദിയുടെ പതയും കുമിളയുമെല്ലാം ഖനീഭവിച്ചുണ്ടാകുന്ന സ്വർണ്ണം രാക്ഷസന്മാരും രാക്ഷസികളും ആഭരണങ്ങളായി അണിയുന്നു.

സുതലത്തിൽ വിരോചനൻെറ പുത്രനായി ബലി വസിക്കുന്നു. ബലിയുടെ അധീനതയിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന മൂന്നുലോകങ്ങളും എങ്ങിനെയാണ് ഭഗവാൻ ഇന്ദ്രനെ പ്രീതിപ്പെടുത്താൻ വേണ്ടി തട്ടിയെടുത്തതെന്നു പിന്നീട് പറയാം. ബലിക്കാകട്ടെ ഭഗവാൻെറ ഈ ലീല അതീവസന്തോഷപ്രദമായിത്തീർന്നു. ഇന്ദ്രൻ കയ്യടക്കിയ മൂന്നു ലോകങ്ങളുടേയും രാജപദവി, ഭഗവൽപ്രസാദത്തേക്കാളും വലുതല്ല എന്ന് ബലിക്കറിയാമായിരുന്നു. എല്ലാത്തിൻേറയും ആത്മസത്തയായ ഭഗവാൻ സ്വയം ഭക്തർക്കായി നിലകൊള്ളുന്നു. സ്വർഗ്ഗത്തിലെ രാജപദവി, ഭഗവാനെ മറക്കാനിടയാക്കുന്നു. തലാതലത്തിൽ മന്ത്രവാദപ്രവീണനായ മയൻ കഴിയുന്നു. താൻ കീഴടക്കിയ മൂന്നുനഗരങ്ങളും പരമശിവൻ ചുട്ടുചാരമാക്കിയതത്രെ. (ശിവന് ത്രിപുരാന്തകൻ എന്നും പേര്). മഹാതലത്തിൽ ക്രോധവാസൻ, കുഹകൻ, തക്ഷൻ, കാളിയൻ, സുസേനൻ എന്നീ അനുചരന്മാരോടൊപ്പം കഴിയുന്നു. രസാതലത്തിൽ ശക്തരായ രാക്ഷസർ, ദേവന്മാരുടെ ശത്രുക്കളായി കഴിയുന്നു. പാതാളത്തിൽ, അനേക ശിരസുകളുള്ള സർപ്പങ്ങൾ വാഴുന്നു. അവരുടെ ഫണങ്ങളിൽ വിളങ്ങുന്ന രത്നമണികളുടെ പ്രകാശത്താൽ അധോലോകങ്ങളെല്ലാം പ്രകാശമയമായിത്തീരുന്നു.

യന്നാമ ശ്രുതമനുകീർത്തയേദകസ്മാദാർത്തോ വാ യദി പതിത: പ്രലംഭനാദ്വാ
ഹന്ത്യംഹ: സപദി നൃണാമശേഷമന്യം കം ശേഷാദ്ഭഗവത ആശ്രയന്മുമുക്ഷു: **(5-25-11)**

ശുകമുനി തുടർന്നു: പാതാളത്തിനും മുപ്പതിനായിരം യോജന താഴെയാണ് അനന്തഭഗവാൻ നിലകൊള്ളുന്നത്. സംകർഷണൻ എന്ന പേരിലും ഭഗവാൻ അറിയപ്പെടുന്നു. അഹംബോധത്തിന്റെ അധിദേവതയത്രേ സംകർഷണൻ. അവന്റെ ആയിരം തലകളിലൊന്നിൽ കടുകുമണിപോലെ ഭൂഗോളമിരിക്കുന്നു. ഭഗവാൻ അതിസുന്ദരനും പ്രഭാപൂരിതനുമായി കാണപ്പെടുന്നു. മറ്റേ അധോലോകങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള അനേകം രക്ഷസസർപ്പങ്ങൾ അനന്തനെ പൂജിക്കുന്നു. ഇവരെല്ലാം ഭഗവാന്റെ കാൽനഖങ്ങളിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്നു. നീല ഉടയാടയും സ്വർണ്ണഅരഞ്ഞാണവും ഒരു കയ്യിൽ കലപ്പയും ഒരു ചെവിയിൽ കമ്മലുമണിഞ്ഞ് ഭഗവാനിരുന്നരുളുന്നു. സകല ജീവജാലങ്ങളോടുമുള്ള കരുണയും കൃപയും കാരണം തന്റെ കോപഭാവങ്ങളൊന്നും പുറത്തു വരുത്താതെ അവിടുന്നിരിക്കുന്നു.

മേൽപ്പറഞ്ഞ വിശേഷണം ശ്രവിച്ച് ധ്യാനിക്കുന്ന മാത്രയിൽ ശ്രോതാവിന്റെ സകല അജ്ഞതയും നിശ്ശേഷം ഇല്ലാതാവുന്നു.

ബ്രഹ്മസഭയിൽ നാരദമുനി ഭഗവാനെ വാഴ്ത്തുന്നതിപ്രകാരമാണ്: "സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾക്ക് കാരണമായ ആ ഭഗവാനെ വാഴ്ത്താനോ ആ മഹിമയെ സങ്കൽപ്പിക്കാനോ ആരാലും സാദ്ധ്യമല്ല തന്നെ. അനാദ്യന്തവും, കാരണമില്ലാതെതന്നെ എല്ലാത്തിന്റേയും കാരണവും സൃഷ്ടികളുടെയെല്ലാം നാനാത്വം പേറുന്നവനും, വിശ്വത്തിന്റെ മുഴുവൻ നാഥനും അവിടുന്നത്രേ. അതേ പരമസത്വം, നമ്മോടുള്ള കരുണനിമിത്തം നിർമലസാത്വീകതയുടെ രൂപത്തിൽ നമുക്ക് മോചനമേകാൻ, അങ്ങോട്ടേക്കാകർഷിക്കാൻ അവതരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഏതൊരുവൻ ആ നാമം ശ്രവിക്കുന്നുവോ. കഷ്ടതയിലോ ദുരിതത്തിലോ ആണെങ്കിലും ഉച്ചരിക്കുന്നുവോ, തെറ്റിലേക്ക് വീണു പിടയുമ്പോഴാണെങ്കിലും പ്രാർത്ഥിക്കുന്നുവോ, അവന്റെ പാപങ്ങളെല്ലാം നിശ്ശേഷം ഇല്ലാതാവുന്നു. മുക്തിക്കു ശേഷം ശേഷഭഗവാന്റെയല്ലാതെ മറ്റാരുടെയടുത്ത് ഒരു സത്യാന്വേഷി അഭയം തേടും? ആയിരം നാവുണ്ടെങ്കിൽ പോലും ഒരുവന് വേണ്ട രിതിയിൽ അനന്തനായ ഭഗവാൻ ശേഷനെ വിവരിച്ച് മഹത്വവർണ്ണന നടത്തുവാൻ സാദ്ധ്യമല്ല തന്നെ. അനന്തഭഗവാൻ തന്റെയൊരു ലീലയായി എല്ലാത്തിനും അവലംബമായി നിലകൊള്ളുന്നു. എങ്കിലും സ്വയം ഒന്നിനേയും അവലംബിക്കുന്നുമില്ല."

പരീക്ഷിത്ത് രാജൻ, ഒരോരോ കർമ്മപഥങ്ങളിലുമുള്ള മനുഷ്യർ എത്തിച്ചേരുന്ന തലങ്ങളെപ്പറ്റി ഞാൻ വിവരിച്ചു കഴിഞ്ഞു. പലേവിധ അനുഗ്രഹങ്ങളുമാഗ്രഹിക്കുന്നവരെത്തുന്ന ലോകങ്ങളെപ്പറ്റിയും പറഞ്ഞു. ഇനി എന്താണറിയേണ്ടത്?

അജ്ഞതാബന്ധനമെന്നത് ഭൂമിയുമായി വിഢിത്തം നിറഞ്ഞ ഈ മമത തന്നെയാണ്. ഇവിടെ മാത്രമേ ജീവജാലങ്ങളുള്ളൂ എന്ന ധാരണ. ഇതിൽനിന്ന് ആഗ്രഹം, ശത്രുത, അക്രമങ്ങൾ എന്നിവയുണ്ടാവുന്നു. ഇതിൽ വിവരിച്ച വിവിധ പാതാളങ്ങളും തലങ്ങളും മറ്റു ഗ്രഹങ്ങളാവാം. ആത്മാവിനു ഗുരുത്വാകർഷണശക്തിയാൽ നിയന്ത്രണമേതുമില്ലാത്തതിനാൽ അതിന് എവിടെ വേണമെങ്കിലും സഞ്ചരിക്കാം. അനന്തന്റെ മറ്റൊരു പേരാണ് ശേഷൻ. എല്ലാവിധ ആവിർഭാവങ്ങളും ഇല്ലാതായാലും അവശേഷിക്കുന്നതെന്തോ അതത്രേ ശേഷൻ.

ഏവമേവ മഹാരൌരവോ യത്ര നിപതിതം പുരുഷം ക്രവ്യാദാ
നാമ രുരവസ്തം ക്രവ്യേണ ഘാതയന്തി യ: കേവലം ദേഹംഭര: **(5–26–12)**

സൃഷ്ടിയുടെ നാനാത്വത്തെപ്പറ്റിയും നരകങ്ങളെപ്പറ്റിയും രാജാവ് ചോദിച്ചതിനുത്തരമായി ശുകമുനി പറഞ്ഞു: നരകങ്ങൾ ഈ വിശ്വത്തിൽ തന്നെയാണുള്ളത്. തെക്കേ അറ്റത്ത്. അവിടെയാണ് കാലത്തിൻേറയും മരണത്തിൻേറയും അധിദേവതയായ യമൻ വാഴുന്നത്. സൂര്യപുത്രനാണദ്ദേഹം. ജീവനെ അദ്ദേഹത്തിൻെറ മുന്നിൽ കൊണ്ടുവരുമ്പോൾ തൻെറ ദിവ്യനിയമങ്ങളനുസരിച്ച് യമൻ തക്കതായ ശിക്ഷാവിധികൾ കൽപ്പിച്ചു നടപ്പാക്കുന്നു. ഈ ശിക്ഷകൾക്കായി ഇരുപത്തെട്ടുതരം നരകങ്ങൾ ഉണ്ട്.

മറ്റൊരുവൻെറ സ്വത്തോ, ഭാര്യയേയോ കുട്ടികളേയൊ മോഷ്ടിച്ചവന് താമിസ്രമെന്ന നരകത്തിലാണ് വാസം. മറ്റൊരുവനെ വഞ്ചിക്കുകയോ പരഭാര്യയെ അനുഭവിക്കുകയോ ചെയ്തവനെ അന്ധതാമിസ്രമെന്ന നരകത്തിൽ തള്ളുന്നു. വഞ്ചകൻെറ ഹൃദയം പോലെ അവിടെ അന്ധതയും ഇരുട്ടുമത്രെ.

സ്വന്തം ഭാര്യയോടും കുട്ടികളോടുമുള്ള അമിതമായ സ്നേഹത്താൽ മറ്റുള്ളവരെ വെറുപ്പിച്ചും വഞ്ചിച്ചും കുടുംബത്തെ പോറ്റുന്നവന് രൌരവം എന്ന നരകം. അവിടെ പാമ്പുകളേക്കാൾ ഭയാനകമായ ജീവികൾ അവനെ പീഢിപ്പിക്കുന്നു. മഹാരൗരവം എന്ന നരകത്തിൽ നരഭോജികളായ ക്രവ്യാദങ്ങളുണ്ട്. സ്വാർത്ഥതയോടെ സ്വന്തം ശരീരത്തിന് വേണ്ടി മാത്രം ജീവിച്ചവർക്കുള്ള നരകമാണിത്. പക്ഷികളേയും മൃഗങ്ങളേയും ജീവനോടെ ചുട്ടുകൊന്നവരെ കുംഭീപാകം എന്ന നരകത്തിൽ യമഭടന്മാർ എണ്ണയിൽ വറുക്കുന്നു. അച്ഛനേയോ മഹാത്മാക്കളേയൊ ധിക്കരിച്ച് വെറുത്തു ജീവിച്ചവരെ കാലസൂത്രം എന്ന നരകത്തിൽ ചുട്ടുപഴുത്ത ചെമ്പുതകിടിൽ യമഭടന്മാർ കിടത്തുന്നു.

സ്വധർമ്മങ്ങളേയും ആചാരങ്ങളേയും ധിക്കരിച്ച് പരധർമ്മം സ്വീകരിക്കുന്നവരെ അസിപത്രവനം എന്ന നരകത്തിൽ തള്ളുന്നു. ഇവിടുത്തെ മരങ്ങളിൽ നിന്നു വീഴുന്ന ഇലകൾ മൂർച്ചയുള്ള വാളുകളത്രേ. അവിടെ ഓടിരക്ഷപ്പെടാൻ നോക്കുന്നവരെ യമഭടന്മാർ ചാട്ടവാറുകൊണ്ടടിക്കുന്നു. നിരപരാധികളെ പീഢിപ്പിക്കുകയോ ശിക്ഷിക്കുകയോ ചെയ്ത ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരേയും രാജാക്കന്മാരേയും സൂകരമുഖം എന്ന നരകത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി ശക്തിയേറിയ കരങ്ങളാൽ അവരുടെ കൈകാലുകൾ ഞെരിച്ചുടയ്ക്കുന്നു.

അറിഞ്ഞുകൊണ്ട് മറ്റുള്ളവരിൽ വേദനയുണ്ടാക്കുന്നവനെ അന്ധകൂപമെന്ന നരകത്തിൽ തള്ളുന്നു. അവിടെ അവനാൽ പീഢിക്കപ്പെട്ടവർ അവന് നിരന്തര പീഢനങ്ങൾ നൽകുന്നു. അവനെ ഉറങ്ങാനോ വിശ്രമിക്കാനോ അനുവദിക്കില്ല. ഏതൊരുവൻ തനിക്കു കിട്ടുന്നതൊക്കെ മറ്റുള്ളവർക്ക് കൊടുക്കാതെ അനുഭവിക്കുന്നുവോ അവൻ ഏറ്റവും കഠിനമായ ക്രിമിഭോജനനരകത്തിൽ പതിക്കുന്നു. അവിടെ ക്രിമികീടങ്ങൾ അവനെ തിന്നുന്നു. മഹാത്മാക്കളെ കൊള്ളയടിക്കുന്നവന് (അത്യാവശ്യ സന്ദർഭമൊഴിച്ച്) സന്താംശം എന്ന നരകത്തിൽ ചുട്ടുപഴുത്ത ലോഹഗോളങ്ങളാൽ ശിക്ഷ ലഭിക്കുന്നു. അവിഹിതലൈംഗികവേഴ്ച്ചയിൽ ഏർപ്പെട്ട സ്ത്രീക്കും പുരുഷനും ചുട്ടുപഴുത്ത ലോഹബിംബത്തെ പുൽകുവാനിടവരുത്തുന്നു. താപസൂർമി എന്ന നരകത്തിൽ കമിതാവിൻെറ ലോഹബിംബം തയ്യാറായിരിപ്പുണ്ട്. വിവേകരഹിതമായ ലൈംഗികബന്ധങ്ങളിലേർപ്പെട്ടവരെ കാത്ത് വജ്രകണ്ഡകഷാൽമലി എന്ന നരകത്തിൽ നിറയെ മുള്ളുകളുള്ള പട്ടുപഞ്ഞിമരം തയ്യാറായിരിപ്പുണ്ട്.

ഏവം വിധാ നരകാ യമാലയേ സന്തി ശതശ: സഹസ്രശസ്തേഷു
സർവ്വേഷു ച സർവ്വ ഏവാധർമ്മവർത്തിനോ യേ കേചിദിഹോദിതാ
അനുദിതാശ്ചാവനിപതേ പര്യായേണ വിശന്തി തഥൈവ ധർമ്മാനുവർത്തിന
ഇതരത്ര ഇഹ തു പുനർഭവേ ത ഉഭയശേഷാഭ്യാം നിവിശന്തി (5-26-37)

ശുകമുനി തുടർന്നു: ധർമ്മാതിർത്തികൾ ലംഘിച്ചു ജീവിച്ച ഭരണാധികാരികൾ വൈതരിണി എന്ന നദിയിൽ വൃത്തികെട്ട മാലിന്യങ്ങളുടെ കൂടെ കഴിയാനിടയാവുന്നു. അവിടെ അവരെ ജലജന്തുക്കൾ പീഢിപ്പിക്കുന്നു. വേശ്യകളോടൊപ്പം താമസിച്ച് അധർമ്മീകമായി ജീവിച്ചവരെ പുയോദമെന്ന നരകത്തിൽ തള്ളുന്നു.

പ്രാണനിരോധം എന്ന നരകത്തിൽ യമഭടന്മാർ മൃഗങ്ങളെ നായാടിക്കൊന്ന ബ്രാഹ്മണരേയും മറ്റുള്ളവരേയും കുന്തമുനയാൽ കോർത്തെടുക്കുന്നു. വിഷസം എന്ന നരകത്തിൽ യാഗബലിക്ക് മൃഗങ്ങളെ കൊന്നവരെ യമഭടന്മാർ കൊത്തി നുറുക്കുന്നു. ലാലാഭക്ഷം എന്ന നരകത്തിൽ സ്വന്തം ഭാര്യയെ തൻെറ രേതസ്സ് കുടിക്കാൻ നിർബ്ബന്ധിച്ചവനെ ശുക്ലം നിറഞ്ഞ നദിയിൽ തള്ളുന്നു. ഗ്രാമങ്ങളേയും വഴിയാത്രക്കാരേയും കൊള്ളയടിച്ചവരെ സാരമേയദാനം എന്ന നരകത്തിൽ തള്ളുന്നു. അവിടെ കൂർത്തുമൂർത്ത പല്ലുകളുമായി നായ്ക്കൾ അവരെ കടിച്ചു കീറുന്നു. അവീചിമാതം എന്ന നരകത്തിൽ കള്ളസാക്ഷി പറഞ്ഞവനേയും മറ്റുള്ളവരെ വ്യാപാരത്തിൽ ചതിച്ചവരേയും ഒരു മലമുകളിൽനിന്ന് താഴോട്ട് തള്ളിയിട്ട് അവരുടെ ശരീരം ചിന്നിചിതറാനിടയാക്കുന്നു.

ഏതൊരുവൻ ബ്രാഹ്മണനാണെങ്കിലും അല്ലെങ്കിലും വ്രതാനുഷ്ഠാന സമയത്ത് മദ്യപിക്കുന്നുവോ അവന് ആയപനം എന്ന നരകത്തിൽ ഉരുകിയ ഇരുമ്പുലായനി കുടിക്കേണ്ടിവരുന്നു. സോമരസം കുടിക്കുന്ന ഭരണാധികാരികൾക്കും വ്യാപാരികൾക്കും ഇതുതന്നെ ഗതി. മുതിർന്നവരേയും മഹാത്മാക്കളേയും ബഹുമാനിക്കാതെ ചത്തതിനൊക്കുമേ ജീവച്ചിരിക്കിലും എന്ന മട്ടിൽ കഴിഞ്ഞവർക്കുള്ളതാണ് ക്ഷരകർദമം എന്ന നരകം. അവിടെ അവരെ തലകീഴായി വലിച്ചിഴക്കുന്നു.

ഭദ്രകാളിക്കും ഭൈരവനും വേണ്ടി നരബലി കൊടുത്തവരെ രക്ഷോഗണഭോജന എന്ന നരകത്തിൽ യമഭടന്മാർ കൊത്തി നുറുക്കുന്നു. അവരാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടവർ അവരുടെ രക്തം കുടിക്കുന്നു. എന്നിട്ട് തങ്ങളെ പീഢിപ്പിച്ചവർ ഭൂമിയിൽ ചെയ്ത പോലെ നൃത്തം ചെയ്യുന്നു. മൃഗങ്ങൾക്കും പ്രാണികൾക്കും ചൂണ്ടയിൽ ഇരകാണിച്ച് വിളിച്ച് കൊല്ലുന്നവർക്കും മൃഗങ്ങളെ പീഢിപ്പിച്ചവർക്കും ശൂലപ്രോതം എന്ന നരകത്തിൽ യമഭടന്മാർ ശൂലംകൊണ്ട് ശിക്ഷയേകുന്നു. ക്രുദ്ധസർപ്പങ്ങളെപ്പോലെ ജീവിച്ച് മറ്റുള്ളവരെ പീഢിപ്പിക്കുന്നതിൽ ആനന്ദം കണ്ടെത്തിയവരെ ദണ്ഡസൂകം എന്ന നരകത്തിൽ സർപ്പങ്ങൾ ആഹരിക്കുന്നു. അവാതനിരോധനം എന്ന നരകം, ഭൂമിയിൽ മറ്റുള്ളവരെ ഇരുട്ടറകളിലടച്ച് ദ്രോഹിച്ചവർക്കുള്ളതാണ്. ഇരുളടഞ്ഞ ഗുഹകളിൽ പാമ്പുകളും പുകയും നിറഞ്ഞയിടങ്ങളിൽ അവർക്ക് ശിക്ഷയേകുന്നു. മറ്റുള്ളവരേയും അപരിചിതരേയും ക്രുദ്ധമായി നോക്കുന്നവൻെറ കണ്ണുകൾ കാക്കകളും കഴുകന്മാരും കൊത്തിയെടുക്കുന്നു. മറ്റുള്ളവരെ അവിശ്വസിച്ച് സ്വാർത്ഥപരമായി ധനമാർജ്ജിച്ചവൻെറ ദേഹം മുഴുവനും സൂചിമുഖം എന്ന നരകത്തിൽ തുന്നികൂട്ടുന്നു.

ഇങ്ങിനെ പാപികൾ ചെല്ലുന്ന അനേകായിരം നരകങ്ങളുണ്ട്. പുണ്യവാന്മാർ സ്വർഗ്ഗലോകങ്ങളിലേക്കു പോവുമെങ്കിലും ബാക്കിയുള്ള കർമ്മഫലത്തിനാൽ അവർ ഇഹലോകജീവിതത്തിൽ പുനർജ്ജനിക്കാനിടയാവുന്നു. സന്യാസത്തിലേക്കുള്ള രണ്ടു മാർഗ്ഗങ്ങളും ഭഗവാൻെറ സ്ഥൂലരൂപവർണ്ണനയും പതിന്നാലുലോകങ്ങളും ഞാൻ വിവരിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഏതൊരുവൻ ഈ വിവരണം കേൾക്കുന്നുവോ അവൻ ഹൃദയവും മനസ്സും നിർമ്മലമായി പരമപദം പ്രാപിക്കുന്നു.